

SBORNÍK SVĚTOVÉ POESIE

VYDÁVÁ

ČESKÁ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ROČNÍK I.

TŘÍDA IV.

ČÍSLO II.

ADAM MICKIEWICZ:

KONRAD WALLENROD

PŘELOŽIL

JOS. V. SLÁDEK.

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKÁRNA

V PRAZE

Oveské 610.

SKR. 1666/41

SBORNÍK
SVĚTOVÉ POESIE

VYDÁVÁ

ČESKÁ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ČÍSLO 2.

ADAM MICKIEWICZ:

KONRAD WALLENROD

NA KLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKÁRNA

V PRAZE

ADAM MICKIEWICZ:

KONRAD WALLENROD

PŘELOŽIL

JOS. V. SLÁDEK

Dovete adunque sapere come sono
due generazioni da combattere —
bisogna essere volpe e leone.

Macchiavelli.

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKÁRNA

V PRAZE

Z KNIH
EDVARDA JELÍNKA.

B 934741 -
I

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA.

2N

Biblioteka Jagiellońska

1003348575

TISKEM J. OTTY V PRAZE.

Příteli

JUD^{RU}. JAROMÍRU ČELAKOVSKÉMU

PŘEKLADATEL.

KONRAD WALLENROD.

Mickiewicz začal psáti *Konrada Wallenroda* roku 1826 v Odesse. Přípravoval se k němu již delší dobu před tím studiem starých kronik. V srpnu roku 1827 dokončil Mickiewicz báseň svou v Moskvě a 21. února roku 1828 vyšel první její výtisk v Petrohradě.

Vznikl tedy *Konrad Wallenrod* ve vyhnanství, a sice po známých událostech pronásledování universitní mládeže Vilenské (1823). Z toho vyplývající pohromy osobní i národní neslo celé pokolení těžce. Již tehdy soustřeďoval se v duši básníkově všecken ten bol, žal i stesk, jenž v ideách hledal ulevení. Zajisté již v celi vězenské ve Vilně zaměstnávala Mickiewiczze myšlenka, »co může činiti jednotlivec vlastními silami proti pronásledujícímu jej olbřímu«. Wallenrodovy pohnutky k Řádu a k Němcům mimo vůli vzbuzovaly podobnost v citech Mickiewiczových a jeho vrstevníků. Mickiewicz schyluje se k zásadě, že »jedyna broń niewolników jest zrada«. Myšlenku tu roznítily v básníku utrpení, hněv a nenávist, ale

zřídlo samé spočívá v nejšlechternějším citu lásky k vlasti (Spasowicz). Obsah básně jest pomsta v jařmo uvrženého národa, a také účelem Konrada Wallenroda v prvotní ideji básníkově nemohlo býti nic jiného, než představa muže, jenž mstí křivdy na národu spáchané (Tretiak).

Ještě dříve, než skladba tato vyšla tiskem, roznesla se o ní zpráva po zemi polské. S jakou netrpělivostí ji očekávali zejména ve Vilně, vysvítá nejlépe ze slov Niewiarowicze: »Noc, v kterou nám pošta měla Konrada Wallenroda přivézt, probdělí jsme; přecházeli jsme po ulici neb čekali doma. Sotva nás knížka došla, jali jsme se čísti...« Konrad Wallenrod učinil okamžitě dojem hluboký, promluvil k duši stísněného národa, jenž pil z něho osvěžení. Však píseň Wajdeloty a ballada »Alpuhara« zasáhly živě až k roku 1830!

Osvícená společnost ruská uvítala Konrada Wallenroda téměř se stejným, jako polská, nadšením. Puškin četl Konrada Wallenroda v rukopise, měl mezirádkový překlad ruský a chtěl jej sám překládati do ruštiny. Skutečně také přeložil vstup. Lermontov následoval Wallenroda (Ismail Bej), a jiní vlastenci ruští (Žukovskij) hájili Mickiewiczovu báseň proti námitkám Varšavské censury. Teprve později nebylo dovoleno rozebíratí v polských časopisech novou skladbu tuto. Jinak prošla báseň censurou Petrohradskou téměř beze všech námitek a

překážek, čehož sám Mickiewicz nebyl si jist. Ostatně měli ruští spisovatelé tvůrce Konrada za Byronovce. V. D. Spasowicz vyslovuje náhled, že Mickiewicz důvěroval v blahonosný vliv Konrada Wallenroda *na nepřátele jeho vlasti*. Věřil, že hlas básníkův působiti bude *výstražně* a že povede k spravedlnosti. U odpůrců výstraha básníková ovšem zalehla, ale doma slavná jeho skladba nepřestává národ poznašeti, oživovati a zahrívati podnes. —

První český překlad Konrada Wallenroda od Václava Štulce vyšel již roku 1837.

Srovn. Pamiętnik Towarzystwa literackiego imienia Adama Mickiewicza. Pod red. Romana Pilata. Lwów. R. I. 1887 Idea Wallenroda przez J. Tretiaka, R. III. 1889 Konrad Wallenrod przez W. Spasowicza. Żywot Adama Mickiewicza podług zebranych przez siebie materyalów oraz z własnych wspomnień opowiedział Władysław Mickiewicz. Poznań 1890 tom I. Dzieje literatury polskiej Włodzimierza Spasowicza. Wydanie trzecie. Kraków-Warszawa 1891. »Vilenská mládež« a »Adam Mickiewicz na Rusi« v »Slovanských črtách«. Praha 1888.

Edv. Felinek.

V s t u p.

Sto let již přešlo, v pohanské co krvi
Řád křižácký se na Půlnoci brodil;
juž Prus byl spoután mezi svými drvy,
či prchnuv, sotva duši osvobodil;
a dál štval Němec ty, kdo ušli z bitvy,
a jármil, vraždil až na pokraj Litvy.

Od vrahův Němen dělí Litevčany:
po straně jedné svatyň září štítý
a šumí lesy, bohův svaté stany;
po straně druhé, do pahorku vbítý
kříž, odznak Němcův, strmí ku obloze,
tam k Litvě hroznou náruč rozpínaje,
jak chtěl by všechny Palemona kraje
obemknout s hůry, strhnout ke své noze.

S té strany vidět mladé Litvy syny
v kalpacích rysích, v krznech z medvědiný,
oštěpy v ruce, na ramenech luky, —
jak snují se a střehou Němcův shluky.

Na straně druhé v šišáku a zbroji
a koňmo Němci nepohnutě stojí;
jich oči v nás py nepřátel se vbodly,
nabíjí pušky, růžence se modlí.

Ti zde i tamti na břeh čelí druhý.
Tak Němen, jindy slavný hostinností,
dvou pobratimských kmenův poje luhy,
teď oběma je prahem do věčnosti,
a beze ztráty svobody, neb žití,
tě vody nemoh' nikdo překročit.
Haluzka jenom litevského chmele,
topole pruské uvábena vнадou,
po vrbách pne se, vodních řasách, směle
jak druhdy náruč rozpínajíc mladou
a ladným vínkem přeskakujíc hloubi
na cizím břehu s miláčkem se snoubí.
Slavíci jenom z Kowieńského křoví
s těmi, co v chlumu Zapuščanském bydlí,
mluví jak druhdy litevskými slovy;
neb volnými se vyšvihnuvše křídly
létají k sobě družně na ostrovy.

A lidé? — Lidi rozdvojily boje!
Vzpomínky dávné na Prus, Litvu blednou;
vše přešlo v nepaměť, — jen láska jednou
i lidi sblíží. — Já znal lidi dvoje.

Ó Někne! Záhy, kde tvé třtiny svistí,
vojsk šiky nésti budou smrt' a žehy
a tvoje, dosud ušetřené břehy
pozbaví topor vínků zkvétajících;
děl hřmění splaší slavíky tu z listí;
co od přírody spjaly zlaté svazky,
vše národové přervou nenávisť; --
vše rozervou. — Leč srdce milujících
zas Wajdelota sloučí písní lásky.

I.

V o l b a.

S Marienburské věže zazvoněno,
zahřměla děla, v bubny udeřeno:
den slavný nastal v Křižovnickém řádě.
Komtuři zevšad spěchem k městu pílí.
Když shromážděni, v kapitulní radě
po Veni Sancte vážiti se jali,
v čí prsa velký kříž by zavěsili,
v čí ruce velký meč by odevzdali.
V poradách minul den a minul druhý,
neb mnozí jsou o hodnost závodníci
a vznešeným si rodem rovni všici
a všici rovni sobě na zásluhy.
Však dosud spólná mezi bratry shoda
nad všechny vyše staví Wallenroda.

On, cizozemec, v Prusích nikým znaný,
naplnil slávou svět na všechny strany:
ať na kastilských Maury stíhal chlumech,
ať Ottomana po bouřlivé vodě, —

byl první v bitvě, přední v náspu rumech
 a první jímal neznabožské lodě;
 i na turnaji, v kolbiště jak vkročil,
 když s přílbice jen hledí odecionil,
 nikdo se nebil, každý dřevce sklonil
 a ustoupil mu vínek, jak jej zočil.

A neproslavil jenom udatností
 v křížáckých vojnách junácká svá léta:
 též křesťanské ho velké zdobí ctnosti,
 chudoba, skromnost, pohrdání světa.

Neslyne Konrad podle dvorských mravů
 hladkostí řeči, ladem úklon strujných,
 aniž své zbraně posvěcené právu
 prodával zjiště v službu pánů zbujných.
 Zdem klášterním svůj věk posvětil mladý,
 pohrdnul všemi důstojenství znaky,
 ba ani sladší, vznešenější vnady,
 minstrelů písňe, krásk luzně zraky
 nic jeho mraznou duši nedojaly.
 Wallenrod nedbá lichotivé chvály,
 jen z dálky hledí na půvabnou líci
 a prchá od rozmluvy čarující.

Zdaž necitným byl, chmurným od povahy,
 či stal se věkem, — neboť mlád ač léty
 měl vlasy šedivé a zvadlé rety,
 jen utrpením stisklé v ostré tahy —

nesnadno říci. — Někdy v okamžiku
 těž kratochvíle mladých mužů sdílel,
 ba naslouchal i řeči žen a ryku
 a na dvořanů žert zas žertem strílel,
 a házel dámám pěkná slůvka letem
 s úsměvem zimným, — jako hračky dětem.
 To byly řídké zapomnění chvíle; —
 v tom padne slůvko, aniž kdo co tuší,
 pro druhé bezvýznamně, ledabylě
 a jej až k samé šílenosti vzruší.

»Vlast — povinnost«, neb o milence zmínka,
 na křížáky, neb Litvu upomínka
 do veselosti jedem byly jemu:
 tvář odvrátil od hlučivého šumu
 a rázem byl zas necitelný k všemu
 a pohroužil se v tajemnou svou dumu.

Či vzpomenuv na svatost povolání
 sám sobě zemských slastí užít brání? —
 Jen jednu náklonnost znal v slastí tlumu: —
 měl přítele a tomu patřil celý;
 jenž, svatý ctností, zbožnosti byl dbalý:
 to mnich byl šedý, Halbanem ho zvali.
 On s Konradem se o samotu dělí,
 on byl i jeho duše zpovědníkem,
 on byl i jeho srdce důvěrníkem.
 Ó šťastná přízeň! Svatým už je v žití,
 kdo přízně svatých uměl vydobyti.

Tak náčelníci Zákonové rady
 si vzpomínají Konradových ctností.
 Však měl též vadu, — kdo že nemá vady?
 byl nepřítelem bujně veselosti
 a hlučným pitkám vyhýbal se všady.
 Když ale sám se zamknul do své síně,
 tu, nudou trýzněn, též snad ze žalosti,
 útěchy hledal ve plamenném víně;
 v tu chvíli zdál se podobu mít novou,
 v tu chvíli tvář, tak přísnou, úbělovou
 ruměncem zbarvil jako od choroby:
 a z velkých, druhdy blankytových očí,
 kde oheň přitlumil se během doby,
 žár dávných let zas jako bleskem vskočí.
 Pak z prsou bolestný se vzdech mu dere
 a slza perlí se na brvě šerě;
 dlaň loutnu hledá, ústa píseň pějí,
 to píseň divnou, cizozemskou řečí;
 však posluchačův srdce rozumějí:
 pohřební hudba stačí z povzdálečí,
 a stačí, jen se dívat na zpěváka.
 Napjetí vidíš v líci, která hoří,
 vypjaté brvy; — zrak se v prázdno noří,
 jak ten, jenž z tmavé hloubi něco láká.
 Jaký se obsah v jeho písni tají?
 To jistě v mysli tmou i po výsluní
 stíhá svou mladost v minulosti tůni; —
 kde duše jeho? — v upomínek kraji.

Leč nikdy ruka, po strunách jak bloudí,
 veselých tonů z loutny nevyloudí;
 i líce jeho nevinného smíchu
 se lekat zdá jak smrtelného hříchu.
 Pořadem všechny struny se tam chvějí,
 krom jediné, krom tě, jež rozveselí,
 cit každý poznává tam slouchač bdělý,
 krom jednoho, — jenž mluví o naději.

Nejednou tak ho našli netušeně
 i neobvyklé divili se změně:
 Wallenrod zbuzen trhl sebou v hněvu,
 pohodil loutnu, konec bylo zpěvu;
 bezbožně řádl, vzdorně rukou mával,
 cos Halbanovi šeptal v rozhorlení,
 na vojska křičel, rozkazy mu dával,
 strašlivě hrozil, — komu, známo není.
 Děsí se bratři. — Starý Halban pouze
 v tvář Konradovu zrak upírá dlouze,
 zrak pronikavý, přísný, ledovitý,
 v němž jakés tajné domluvy jsou skryty.
 Vzpomíná čehos, nebo cos mu radí,
 neb v jeho srdci budí strach a stesky;
 na chmurném čele hned se vrásky hladí,
 tvář chladne, v očích žhavé hasnou blesky.

Tak v hradním dvoře hlídač lvů když blíží
 se k rytířův a krásných paní sboru,

a zvednuv klece okovanou mříží
dá heslo troubou: zahřmí lev pln vzdoru
ze hlubin prsou, — strach na všecky padá.
Jen hlídač sám se z klidu nevyruše
na prsa spokojeně ruce skládá
a krále pouště — ranou oka shrotí,
tím nesmrtelným talismanem duše,
jímž bezrozumnou sílu vždycky skrotí.

II.

S Marienburské věže zazvoněno.
Teď z rady do kaple se berou všici:
nejprve Komtur, velcí úředníci,
pak rytířstvo je s bratry seřaděno.
Sbor nejprv nešporami Boha vzývá,
a hymnu ke svatému Duchu zpívá.

H y m n a.

Duchu, světlo boží!
holoubku Sionu!
dnes křesťanský lid, jenž u podnoží
Tvého dlí tronu,
zjevem osvět viditelným
a zavěj nad ním křídlem spásitelným.
Z pod tvých křídel záře skvělá
sluncem padniž na svět zdejší,
a kdo hoden lásky nejsvětější,
tomu ať zlatým věncem svitne kolem čela
a padnem na tvář my, člověka děti,
před tím, koho Tvá peruč svou ochranou světi.

Synu, Spasiteli!

kynutím všemocně ruky

naznač, kdo celý,

nejhodnější, slynout

svatým znakem Tvojí muky,

Petra mečem hejtmanit Tvě víry voji

a před zraky pohanskými kynout

korouhvemi říše Tvojí:

a syn země čelo, srdce ve prach stiskne

před tím, s jehož prsou hvězda kříže blyskne.

Po modlitbách šli oddechnout si chvíli,

než arcikomtur znov je svolal k choru

k modlitbě vroucí, aby Bůh dal síly

a světla kněží, bratří, mužů sboru.

Nočními vyšli občerstvit se chlady:

ti po ochozech sedli, oni zase

do háje zašli, nebo do zahrady.

Noc v máji byla, tichá, plna vnady,

na nebi jítro v první zoře jase;

měsíc, jenž proplul safírovou plání

se zružovělou, proměnlivou lící,

tu v stříbrném, tu v mráčku temném snící,

svou tichou, osamělou hlavu sklání

tak milující v poušti zadumá se —

v myšlénkách prošed každou žití chvíli,

naděje všecky, slasti, utrpení,

tu zapláče, tu blahem neví, sní-li
a posléz uondané čelo schýlí
a pohrouží se v tůně zamyšlení.

Procházkou jiní rytíři se baví.
Leč arcikomtur neztrácí ni mžiku:
tu Halbana, tu přední z náčelníků
zavolá k sobě, dál se s nimi staví,
kde zvědavý jich zástup nedoslechá;
výstrahy dává, sám přijímá rady,
vychází z hradu, na rovinu spěchá.
Tak v rozmluvách a nedbajíce kady
bloudili kolem hodinu a více,
kde klidně jezero se tmí a sněží.
Je ráno: čas je zpátky do radnice;
stanou, — hlas jakýs, — odkud? — tam s tě věží:
slouchají tiše, — hlas to poustevnice.
V té věži, teď již tomu deset roků,
neznámá, zbožná žena přišlá z dále
pod Mariina města šeré valy,
— ať pohnulo ji nebe k tomu kroku,
ať hříšné svědomí, jež v tomto mžiku
ukojit chtěla lékem kajicníků, —
hledala úkryt v poustevnické kobě
a za živa se pohřbila tu v hrobě.

Nechtěli dlouho svolit řeholníci,
až, obměkčeni bědnou prosebníci,

v té věži dali síň jí k obývání.
 Práh svatý sotva překročila noha,
 kámen a cihly naváleli za ní:
 tak zbyla sama u svých dum a Boha,
 a ta, co dělí od živých ji stěna,
 až v soudný den snad bude otevřena.

Nahore malé okénko je s mříží,
 tam zbožný lid jí denně pokrm dává,
 a větrík vane, světlo prokmitává.
 Hříšnice bědná! — tak tě tedy tíží
 nenávisť světa, tak máš duši zrytu,
 že, mladá tak, se bojíš slunce svitu? —
 A co v tu hrobku uzamknula sebe,
 již nespatriť jí nikdo při okénku
 se napájeti svěžím vzduchem z venku,
 neb dívat se na krásy plně nebe,
 na milé květy, na zelenost luhů,
 a na stokráte dražší tvář svých druhů.

Věděli pouze, že je dosud živa:
 neb mnohdy ještě v noci poutník svatý
 když přejde kolem, kde se ona skrývá,
 jakýmsi milým hlasem bývá jatý.
 To jistě zbožná píseň z její cely.
 A z pruských vísek dítky podvečerem
 když hrají sobě blízko u doubravy,
 cos bílého tam z okna svitne šerem,

jak jitřní hvězda když se zatetelí:
 či jantarový její vlas to plavý,
 či drobná ruka se to sněhem bělí,
 žehnáním kynouc na nevinné hlavy? —
 Teď slyší hlas, kdož kol jdou v zamyšlení:

»Tys Konrad! — Běda, splněn osud tmavý! —
 Ty máš být Mistrem k jejich zahubení! —
 Či nepoznají? — Marně líc to skrývá —
 byť jako had jsi v podobě šel jiné:
 co bývalo v tvé duši, nevyhyne,
 a zbylo tam, jak v mé to duši zbyvá!
 I kdybys po smrti se vrátil na zem,
 Křížáci ještě poznají tě rázem.« —

Rytířstvo slouchá: hlas to poustevnice!
 Pohledli k mříži, zdá se, že ta žena
 rozpíná náruč, k zemi vychýlena; —
 kdo dole? — ticho, nikde hlesu více.
 Z daleka jenom jakýs blesk sem stihnul,
 jak odskočit jej vídat od přílbice,
 pak stín, — či rytířský to plášť se mihnul?
 Vše zniklo. — Jistě přelud zřítelnice,
 jen jitřenky to rudě pozaplání,
 po zemi jenom kotouč mlhy ranní.

»Bratři!« děl Halban, »Bůh nám seslal spásu:
 sem vůle nebes přivedla nás jistě;
 věštného toho uposlechněm hlasu.

Či slyšeli jste věštbu o Konradu?
 Konrad, — to jméno reka Wallenroda! —
 Zde soudruh soudruhu ať ruku podá
 rytířským slibem: »On buď Mistrem Řádu!«
 A jedním hlasem vzkřikli: »Shoda! Shoda!«

I zašli s křikem. Dlouho v háje stinné
 údolím ohlas jásající bije:
 »Ať žije Konrad, velmistr ať žije!
 Ať žije Řád, a pohanstvo ať zhyne!«

Stál Halban zamyšlen. Co s ním se děje?
 Za Křižáky se pohrdlivě dívá;
 pohledl k věži, potom odcházejí
 si polouhlasem tuto píseň zpívá:

P í s e ň.

Wilija, našich bystrin krasavice,
 na dnu je zlatá, blankytné má líce,
 Litvínka krásná, co z ní vody brává,
 ji čistším srdcem, krásou překonává.

Wilija milém po Kowieńském dolu
 plyne kol růží, narcisových stvolů:
 Litvínce u noh naši mladí muži
 krásněji kvetou narcisků i růží.

Wilija zhrdá květy po údolí,
 neb touží k Němnu, milenému druhu,

Litvínku žití u Litvínů bolí,
 neb jinocha má ráda z cizích luhů.

Němen ji chytá, jak mu v náruč padne,
 se skal ji nese, divou úžlabinou,
 milenku tiskne k svojí hrudi chladně —
 a spolu v mořské hlubokosti hynou.

Litvínko, také ty ku svému hoři
 opustíš s cizím rodná sídla známá —
 i ty utoneš v zapomnění moři,
 však smutnější, — neb ty utoneš sama.

Srdce i potok nadarmo je stríci!
 miluje dívka a Wilija běží:
 Wilija v Nēmnu znikla milující,
 dívčina pláče v poustevnické věži.

III.

Políbiv Mistr svatých rádů knihu,
modlitbu skončil a vzal od komtura
meč a kříž velký, — vlády moc i tíhu.
Vznes' hrdě čelo. Starosti ač chmura
tížila na něm, vůkol střelil zrakem,
jenž radostí a zase hněvem září —
a nevídaný host, na jeho tváři
se mihnul, — úsměv mžikovitým kmitem
jak blesk, jenž na úsvitu vzplane mrakem
a slunce vzchod i hrom tím hlásí svitem.

Ten Mistrův zápal, výraz tváře supí
jim v srdcích budí naději a tuchu:
před sebou vidí bitvy juž a lupy,
a nekřesťanskou krev juž cedí v duchu.
Kdo obstojí, když taký vůdce velí,
před jeho pohledem a před čepelí?
Teď chvěj se, Litvo, chvíle juž se blíží,
kde hradby Wilna pokoří se kříži.

Doufání marné. Den se za dnem střídá,
 týhodny mjí, dlouhý rok juž v klidu,
 a Litva hrozí: Wallenrod, — ó bída! —
 neválčí sám ni válčit káže lidu;
 a když se zbudí, hotuje se k práci,
 pořádek starý zvrací jen a káci.
 Volá, že z Řádu ušla kázeň svatá,
 že bratři sliby ruší bez ostychu.
 »Ó modleme se!« volá, »nechme zlata,
 hledejme v ctnostech, v pokoji svou pýchu!«
 Ukládá bdění, bičování, posty,
 netrpí zábav, ani těla péče
 a krutě hřích i ledabylý, prostý
 vyhnanství stíhá, vazba, ostrí meče...

Tím časem Litvín, před lety jenž z dále
 pomíjel města, nebyl vídán ani,
 kol dokola co noc teď vísky pálí
 a jímá lid, jenž sám se neubrání.
 Ba pod samým se hradem vychloubali,
 že do kaple jdou k Mistru na mši ranní —
 poprvé dítky doma za rok mnohý
 svým strašným zvukem děsí žmudské rohy.

Kdy může lepší býti čáka vojny!
 Jeť Litva vnitřní rozervána bēdou:
 tam chrabrý Rus, tam Lech zas nepokojný,
 tam Krymští cháni statný lid svůj vedou.

Witołd, jenž svržen od Jagella s tronu,
ochrany přišel žádat u Zákonu,
poklady, země za náhradu dává,
podpory dosud marně očekává.

Reptají bratři, scházejí se v radu:
Mistra tu není. Starý Halban běží;
Konrada není v kapli ani hradu;
kde jest? žeť jistě u nárožní věži.
Juž mnohou noc jej bratři stopovali;
všem vědomo, že vždycky za večera,
když těžší mraky zemi ve tmu halí,
on jde a bloudí dole u jezera;
a nebo klečí do bílého rána
v plášť zahalen a vzhůru k věži zírá,
jak socha svítě v mramor vytesaná,
a celou noc ni oka nezavírá.
Často na tichý šepot poustevnice
vstane a sám zas odpovídá zticha;
odvěti z dálky ucho nedoslýchá,
leč z blesku, jenž se kmitá od přílbice,
z pohybu rukou, hlavy, jak se dívá,
znát, že to jakýs vážný hovor bývá.

Píseň z věže.

Kdo vzdechy mé a kdo mě slzy sčítá?
Zda juž jsem tolik let zde proželela,
neb v prsech, očích taká hořkost skrytá,
že od mých vzdechů mříže zrezavěla?

Kam slza padne, v chladný kámen vtéká,
jak jinde v dobré srdce u člověka.

Jest v Svatoroga zámku věčný plamen;
ten plamen živí zbožných kněží sbory;
na Mendogově hoře věčný pramen
je živen chmurami a sněhy s hory —
mé slzy nikdo nesytí a vzdechy,
a oči, srdce bolí bez útěchy.

Otcova péče, matky políbení,
bohatý zámek, usmívavé nivy,
dny bez tesknoty, noci beze snění:
tak spokojenost jako anděl snivý
ve dne i v noci, na poli i v domě
střehly mne z blízka vždy, ač nevidomě.

Tri krásné dcerky měla naše matka,
mne nejprvnější za muž chtěli vésti;
přešťastná mladost, šťastná hojnost sladká!
Kdo objevil mi, že jest jiné štěstí?
Mládence krásný, proč mi pověděly
tvé rty, co dřív jsme v Litvě nevěděli? —

O velkém Bohu, o andělich jasných,
kamenných městech, svaté víry kraji,
kde lidé modlí v kostelích se krásných
a knížata kde dívek poslouchají
tak statečná, jak naši reci v zbrani
a jako pastevcové v milování.

Kde člověk po tom zemské schrány zbytí
odletí duší do blahého nebe. —

Já uvěřila, — neb to rajske žití
juž tušila jsem, poslouchajíc tebe!

Ach, od té chvíle v zlé i dobré sudbě
sním o tobě jen, — o nebeské hudbě.

Kříž na tvých prsou radost byl mých zraků,
své štěstí v něm jsem hledala tak rychle —

Žel, z toho kříže Perun šleh' jak z mraku
a vůkol všechno pohaslo a ztichlo! —

Nic nestýskám, ač hořce slzy spějí,
neb vzals mi všecko, vše, — až na naději. —

Naději! — ohlas opětoval tichem
od břehů plesa, dolin, lesních výší.

Zbudil se Konrad, zvolal divým smíchem:

»Kde jsem? tu něco slyšet — o naději! —

K čemu té písňě! — Pomni svého štěstí:

tři krásné dcerky měla tvoje matka

a první tebe chtěli za muž vésti —

běda, ó běda vám, — vy kvítka sladká!

Strašlivá zmije do sadu se vkrádá,

a kudy plazila se hrudí zrádnou,

uchřadly růže, trávy schnou a vadnou,

a žlutý budou, jak ta prsa hada!

Ó vzpomeň dnů, jež nežila bys v muce,

jak žití tvé by dosud blaze spělo,

kdyby, — ty mlčíš? — Zpívej, zatrat' škůdce,
 nech strašná slza, jež ti tváří stéká,
 nehyne darmo; sejmu šišák s hlavy,
 sem ať si padne, ať mi pálí v čelo,
 sem ať si padne její úpal žhavý —
 chci trpět, poznat, co mne v pekle čeká.«

Mlas z věže.

Odpust', můj milý, na mně vina všecka.
 Přišels tak pozdě, doba teskně spěla,
 a mimovolně jakás píseň dětská —
 pryč mi s tou písni! — Naříkat bych měla?
 Jen mžik jsme, drahý, spolu šťastni byli,
 prchavou chvílku, však tu jednu chvíli
 bych nezměnila s nikým v země kraji,
 za tiché žití, plané ze dne ke dni!
 Ty sám jsi pravil, že jsou lidé všední
 jen jak ty mušle, co se v bahně tají:
 v rok sotva jednou, vlnou nepohody
 ven vyplaveny, ukážou se z vody;
 rozevrou k nebi skořepinu těsnou
 a potom zase do své hrobky klesnou.
 Ne — já tak šťastna býti nedovedu!
 Již doma, v prvním žití pousmání
 nejednou v hravých tovaryšek středu
 jsem zatesknula, nevím po čem ani,
 a srdce tlouklo v nepokojném ždání.

Jak často s luk mne táhli tito snové
tam do výše, kde čněla hora velká,
a myslila jsem: Kdyby skřivánkové
mně po píрку jen dali ze křidélka,
vzletla bych s nimi, — jenom bych si chtěla
s té hory drobný kvítek utrhnouti,
květ pomněnky, a nad mrak, nad hor čela
vysoko letět, výš! — a zaniknouti!
Tys vyslyšel mne, — orla perutěmi
vynesl k sobě, králi mezi ptáky!
Teď, skřivánci, k vám žádných nemám přání:
neb kamž má letět, v jaké radování
ten, jímž Bůh velký poznán nad oblaky
a milován muž velký na té zemi?« —

K o n r a d.

»Velkost! zas velkost, holubice snivá!
Velkost, — a srdce bolem pro ni rve se! —
Dní málo ještě, — ať jich srdce snese,
dní málo ještě, — nemnoho jich zbyvá. —
Stalo se! nářek toho neodčiní;
plačme, — však nepřítel, teď ať se třese!
neb Konrad plakal, — bude vraždit nyní.
Proč sem jsi přišla, drahá, v jaké tužbě
z klášterních stěn a ze svatyně klidu?
Já posvětil jsem tebe boží službě. —
Zdaž lépe nebylo, za svatým valem
ode mne v dáli v pláči žít a zmírat,

než zde, kde klam jen vidět, rozboj, bídu;
 a v hrobové té věži mukou, žalem
 hynout a v samotě zrak otevírat
 a z této nedobytné mříže krytu
 o pomoc žebrot; — já to slyším za ní
 a musím vidět dlouhé skonávání,
 stát z daleka a klnout u zoufání
 své duši, že v ní ještě zbytek citu!« —

Hlas z věže.

›Když naříkáš, sem nepřicházej více!
 A kdybys přišel, hlasu poustevnice
 již neuslyšíš tady za mřížemi:
 již na vždy zamykám se ve věž temnou,
 ač horce pláču, pláč můj bude němý.
 Buď zdráv, — zdráv na věky, můj druhu milý,
 a navždy vyhlad' z paměti tu chvíli,
 v které jsi neměl slitování se mnou!«

K o n r a d.

›Jen ty se slituj! Ty jsi anděl sněžný! —
 Zůstaň, — a když ti prosbou nezabráním,
 roztrhám hlavu o ten kámen věžný,
 chci Kajnovým tě prosit umíráním.« —

Hlas z věže.

›Ó milý, již se netrýzněme děle!
 Pomni, jen dva ten širý svět nás nosí,

jen dva jsme svoji na té zemi celé,
 na mořích písku dvě jen kapky rosy!
 Zavane větrík ze zimného dolu,
 zaniknem na věky, — ach, zhyňme spolu! —
 Ne, nepřišla jsem, drahý, tebe mučit:
 já nechtěla vzít závoj v svatém stanu,
 neb nelze srdce nebi odporučit,
 dokud v něm vládla láska k pozemčanu.
 Já chtěla zůstat v klášteře a skromně
 jeptiškám sloužit bez novické řízy,
 leč bez tebe tam bylo srdcelomně,
 tak nové vše a divoké a cizí.
 On po letech, — já vzpomněla si v celi, —
 se vrátí zas do Mariina hradu,
 by pomstil se na vlasti nepříteli
 a lid svůj bránil, štvaný do úpadu.
 Kdo čeká, léta myšlénkami krátí;
 já řekla sobě: Snad že už se vrátí,
 snad vrátil se už; — či to hříchem jesti,
 když za živa mám zakopat se v hrobě,
 chtít ještě jednou oči k tobě vznésti
 a přát si, aspoň umřít blízka tobě?
 Nuž půjdu, — pravím; — v poustevnické chýši
 poblízkou cesty, kdes na skalní výši
 zavru se sama: snad že rytíř jaký
 kol mojí chatky přejížděje svahe
 o miláckově jménu hlesne drahém;
 snad mezi těmi přilbami a znaky

znak spatřím jeho; brnění ať změní,
 ať na svůj štít si cizí vložil heslo,
 ať změněn v tváři, — srdce zabušení
 zdaleka vstríc by milenci mne neslo!
 A povinnost když uloží mu těžká
 vše ničit kol a vraždit celé davy,
 ač všemi proklet, — přece v světě mešká
 jediná duše, jež mu blahoslaví! —
 Tak zde jsem našla byt i hrobku svoji
 v ústraní tichém, kde se poutník směle
 mé duše stesky přesléchati bojí.
 Ty, vím, že rád máš chůze osamělé;
 já pomyslíla: Snad že za večera
 se vzdálí od soudruhů jdoucích lady,
 promluví s větrem, s vlnou u jezera,
 vzpomene na mne, — uslyší mne tady.
 Nebe mé tužbě prálo vyplnění:
 tys přišel, mému rozuměl jsi pění! —
 Já druhdy ždála, aby sny mi v bolu
 tvé daly zjevení, ať třeba němé:
 dnes tolik štěstí! — dnes je možno spolu
 si zaplakati.* —

K o n r a d.

»A co vypláceme? —
 Ty pamatuješ, plakal jsem, když bolně
 z tvé náruče jsem na vždy musel spěti,
 když odumřel jsem štěstí dobrovolně,

svě krvavě bych splnil předsevzetí.
 Juž ověčena mučennictví muka!
 teď stanul jsem na dlouhé tužby prahu,
 mohu se pomstit na otčiny vrahu,
 a vítězství zas tvá mi bere ruka! —
 Tvůj zrak co opět k mému nachýlený,
 ničeho není, co mne k světu víže,
 nic v širém světě nemá větší ceny
 než toto jezero a věž a mříže. —
 Mně vůkol všecko válečným vře ruchem:
 ve vřesku polnic, za oruží hluku
 já napjatým a nedočkavým uchem
 tvých úst jen toužím po andělském zvuku
 a den můj celý čekání jest pouhé!
 a večerní když blahou chvílí vítám,
 chci, minuty by věčně byly dlouhé,
 své celé žití na večery čítám!

Tím časem Rád mě nečinnosti laje,
 o vojnu prosí, sám se v zhoubu žene,
 a chmurný Halban pomsty jenom dbaje
 co mžik mi dávných slibů připomene,
 zbořených dědin, zničeného kraje.
 Aneb, když nechci slyšet jeho káry,
 pokynem, vzdechem, očima mne jímá,
 hasnoucí mstu zas rozdmychuje v žáry.
 Má sudba, zdá se, k dovršení pílí.
 Rád od války juž nic víc neutrímá.

Včera je zprávy římské rozpálily:
 z různých stran světa v pole vojska silná
 nábožný zápal sehnal jako mraky:
 i volá vše, bych také naše znaky
 ved' s mečem, křížem pod okopy Wiřna. —
 A přece vyznám — se studem! — v té době,
 kdy osudové národů se váží,
 že odkládám, a duch jen k tobě baží,
 by aspoň den jsme ještě žili sobě!
 Ó mladosti, ty všeobětná, žárná!
 já lásku, štěstí, nebe v mládí klásti
 jsem uměl na obětní oltář vlasti
 ač teskně, mužně přec — a nyní stárna,
 dnes, povinnost a zoufání, hlas boží
 když volá v pole, — já šednoucích vlasů
 těch zdí se nechci vzdálit od podnoží,
 bych neztratil ni slůvka tvého hlasu!

A zmlknul. Z věže slyšet jenom štkání.
 V mlčení dlouhém čas pozvolna spěje;
 noc prosvítává, — záblesk hvězdy ranní
 již ruměncem na tiché vody padá;
 lupením drímajících křovin věje
 chlad jitřní, v dál se ševelivě skrádá:
 ptáčata tichým ozvala se pěním,
 umlkla zas — a dlouhým odmlčením
 dávají znát, že zbudila se záhy.
 Zvedá se Konrad, pohled' k věži s bolem

a dlouho na mříž zrak upíral vlahý.
Zatloukl slavík. — Konrad pohled' kolem;
juž jitro; hlavu halí ve vlající
si plášť a na přilbici hledí spouští,
kynutím ruky žehná poustevnici
a mizí v houští.

Tak pekla duch od prahu poustevníka,
když ranní zvony zahlaholí, — zniká.

IV.

K v a s.

Den patrona byl velký, zasvěcený.
Komtuři, bratří jedou ku slavnosti;
korouhve bílé z věží povztyčeny:
své rytíře dnes Konrad slavně hostí.

Sto bílých plášťů vlá za družným stolem,
na každém plášti černý kříž se dlouží:
to byli bratří; a za nimi kolem
sbor pažat stojí, která hostům slouží.

Wallenrod v čele. Po levici tronu
měl místo Witořd s náčelníky svými;
kdys nepřítel, teď host byl u Zákonu
a proti Litvě smlouvou spolčen s nimi.

Juž Mistr povstav k hodům dává heslo:
»Těšme se v Pánu!« Rázem číše blyskly.
»Těšme se v Pánu!« hlučně kol se neslo,
řinčelo stříbro, proudy vína tryskly.

Wallenrod used', hlavu opřel dlaní,
s pohrdou řeči nepřístojně slyší;
umkla vřava, sotva žertování
tu a tam zazní v lehký cinkot číší.

»Těšme se,« praví. — »Jakže, moji bratři,
zdaž rytířům se takto těšit patří?
Hluk bujný zprvu, nyní šepot tichý —
což zbojníky jsme tady, nebo mnichy?

Ba za mých časů jiný zvyk byl plesu,
když na mrtvolách, v krve tratolišti
v Kastilských horách, v středu Finských lesů
jsme tábořili, pili při ohništi.

Tam byly písně! — Zde jsme v kraji jiném!
Což barda nemáte, ni trubadurů?
Z lidského srdce víno plaší chmuru,
však dobrá písnička je duše vínem.«

Jak na pokyn hned různí pěvci vstali:
Vlach otlý, jenž slavičími tony
mužnost a zbožnost Konradovu chválí —
a zase trubadur až od Garony
milostně děje zapěl o pastýřích,
zakletých děvách, bledých o rytířích.

Wallenrod dřímá; — písně tichnou v sále,
on, zbudiv se tím náhlým tichem v hluku,

Vlachovi vtisknul zlata měšec v ruku :
 »Jen mně tvá píseň zněla ku pochvalem,
 dát více tobě nemůž' jeden tady, —
 vezmi a jdi. — A trubadur ten mladý,
 jenž slouží kráse žen a lásce muže,
 ať odpustí, že v rytířské tě sini
 nemáme dívky, která by mu nyní
 připjala kvítek pomíjivé růže. —

Zde růže svadly. — Jiný bard ať zpívá,
 křížák chce píseň jiného mít slohu :
 to píseň tvrdá, přísná buď a divá,
 jak loskot oruží a hlahol rohů,
 klášterně chmurná, ohnivá zas v notě,
 jak zpívá ten, kdo zpil se o samotě.

U nás, jichž ruka křestí lid a vraždí —
 vražedná píseň s posvátnou se snaší,
 ať rozčiluje, rozteskní a dráždí;
 a rozteskněné poznovu ať straší.
 Také jest žití, — to je písní naší!
 Kdo zazpívá ji?«

»Já!« kmet odpověděl, —
 kmet šedivý, jenž dole v pažat sboru
 a s pacholaty podle dveří seděl.
 To Prus neb Litvín, vidět na úboru;
 brada je hustá, sněhem stáří bílá,
 kol hlavy věje zbytek vlasů šedý,

čelo i oči plachetka mu kryla,
 v tváři má let i utrpení sledy.
 Pravici k staré pruské loutně vine
 a ruku levou k stolu vztáhnuv zpola,
 o vyslechnutí besedníkům kyne.
 Utichli všickni. —

»Já chci zpívat,« zvolá.

Kdys v Litvě jsem a v Prusku zpíval celém:
 dnes jedni padli v boji za otčinu,
 a druzí raděj po otčiny zhynu
 chtějí dobit se nad mrtvým jejím tělem;
 jak sluha, věrně v zlu i dobru dlící,
 u svého pána hyne na hranici.
 Jiní se bídne po lesinách kryjou,
 jiní, — jak Witołd mezi vámi žijou.

Však po smrti, — ó Němci, vám jsou známi —
 sami se ptejte bídnych zrádců kraje,
 co počnou si, až v onom světě sami,
 vydáni věčným ohněm na pospasy,
 své předky budou vyvolávat z ráje?
 Jakouže mluvou budou hledat spásy?
 Zdaž v cizí, německé jich řeči nové
 hlas dítek svých znát budou praotcové? —

Ó dítky, co tu potupy a bědy!
 k mé obraně se nezved' Litvín jeden,

když od oltáře, Wajdelota šedý,
 v německých řetězcích jsem v dál byl veden. —
 Sám v cizí dálné zemi sestaral jsem;
 teď stařec, běda, zpívat nemám komu;
 na Litvu hledě oči vyplakal jsem —
 dnes, chtěje vzdychnout ku vlastnímu domu,
 nevím, kde leží domov milovaný,
 či tam, či onde, nebo v které strany. —

Zde jenom, v srdci, zde se zachránilo,
 v mé otčině co nejlepšího bylo. —
 I dávných pokladů ten zbytek pouhý
 vezmete Němci — vzpomínky a touhy.

Jak rytíř přemožený na kolbišti
 zachová žití, ale čest svou ztrácí
 a v posměchu dny všechny vleka příští,
 se ještě jednou k vítězovi vrací
 a ještě jednou vztáhne ruku svoji
 a pod nohou mu rozloží svou zbroji:
 tak já dar poslední chci od života —
 Ať ještě jednou ruka loutnou chvěje:
 nech poslední na Litvě Wajdelota
 poslední píseň litevskou vám pěje.«

Skončil a čekal mistra odpovědi.
 Čekají všickni tichu ve hlubokém.
 Wallenrod zkumným, výsměvačným okem
 na Witołdovu líc i hnutí hledí.

Postrehli všici, když byl zpěvák šedý
o zrádcích mluvil, jak se Witołd měnil,
zsinal a zblednul, znov se zaruměnil,
a hněv i hanba v líc mu ryly sledy;
na konec tesák přitiskuje k boku
jde, zdiveným si tlumem cestu razí:
na starce pohled', zastavil se v kroku,
a hněvu mrak, jenž na čele mu mrazí,
rozplynul náhle v prudkém slzí toku.

A Němci zticha: K slavnému-li kvasu
připustit máme žebrající chasu?
Kdo poslouchat, kdo rozuměti bude —
tak zní to mezi hodovníky všude.
A smích vždy živěj' hlučí v besedišti;
pažata křičí, na ořechy piští:
»Aj, takto k písni litevské se hude!«

V tom Konrad povstal: »Slyšte, bratří moji,
Rád náš dnes podle prastareho zvyku
od měst a knížat přemožených v boji
přijímá dary s holdem poplatníků, —
žebrák vám darem nese píseň svoji;
nebraňte v holdu pěvci, šedivcovi,
přijměte píseň, — bude to groš vdovy.

Zde Litvínů též vidím knížat slavných,
vojvodů mnohých, které Rád náš hostí,
jim bude milo, paměť činů dávných

když oživí řeč rodná z minulosti.
 Kdo nerozumí, tomu volno jíti.
 Já — časem rád tak pochmurně a přísně
 znít slýchám zvuky litevské té písně,
 jak poslouchávám bouřně vlnobití,
 neb ševel deště, s jara keř kdy kvete;
 při nich spát milo. — Zpívej, šedý kmete.«

Píseň Wajdeloty.

Když Litvě hrozí morovitá rána,
 než přijde, zraku věstcovu se zjeví;
 ba, jest-li víra Wajdelotům dána,
 na pustých ladech a na pohřebišti
 zjevení vidět morové je děvy:
 v rubáši, s vínkem, jenž se ohněm blyští,
 nad stromy čnějíc rozhlíží se v kraje
 a v ruce šátkem zkrvaveným vlaje.

Hlídači zámku helmou oči kryjí;
 psi po vesnicích, čmuchajíce hlínu
 hrabou, smrt větrí, úzkostlivě vyjí.

Děvice, rovna zlověstnému stínu,
 jde v hrady, města i na sídlo prostě:
 a kolikrát šat zkrvavený schýlí,
 paláců tolik pouští jest v té chvíli:
 kam nohou vstoupí, nový hrob hned roste

Zjevení zhoubné! — Ale více nosí
 Litvínům zhoubu od německé strany

bleskotný šišák, na něm chochol pštrosí,
plášť široký, kříž černě malovaný!

To zjevení kde přešlo plně zloby,
ničím jsou vísky, hrady v pádu bědném:
kraj celý zapad' v mohyly a hroby!
Ach, litevskou kdo duši spasil z bolu,
pojď ke mně, na hrob národů si sednem
a budem dumat, zpívat, plakat spolu. —

Pověsti lidu! Ó, ty archo smíru,
jež poutáš přešlost s nynějšími lety,
v tebe lid skládá svoji zbraň i víru,
myšlení přízi a svých citů květy!

Ty archo, žádným nezborcená časem,
pokud jen vlastní lid tě nezneváží;
ó písni lidu, ty mu stojíš stráží
u národových upomínek chrámu,
ty s archandělskou perutí i hlasem
i archanděla zbroj kdys třímáš samu.

Plameny stráví načrtané děje,
co dobyl meč, zas vzato od zloděje:
jen píseň zbude, chodí sem i jinam,
a neumí-li podle duše v zemi
ji krmit žalem, kojit nadějemi,
utíká do hor, přilne k rozvalinám
a odtud hlásá pověst zašlých časů. —

Tak slavík z ohněm zachvácené síně
vzletěv, dlí ještě mžik na lomenině;
když krov se srítí, v lese hledá spásu
a zvučnou hrudí nad rupy a rovy
žalostnou píseň zpívá poutníkovi.

Já slýchal písně. — Kmet, — sto let mu v mále —
železným rádlem tknuv se kostí zlomků
stanul a vrbové hrál na píšťale
modlitbu mrtvých; nebo písně pláčem
vás hlásal, velké otce — bez potomků!
Ohlas mu notí. — Já poslouchal z dále,
tím hlouběj' pohled mne i píseň jaly:
jen sám že svědkem jsem a posluchačem.

Jako v den soudný minulost, jež tlela,
vyvolá z hrobu trouba archanděla:
tak na zvuk písně kosti z pod mé stopy
v postavy obří shlukly se a vznesly.
Z rozvalin rostou sloupoví a stropy,
jezera pustá halasají vesly
a vidět zámky otevřené v mžiku,
koruny knížat, zbraně bojovníků —
zpívají věštcí, děvy tančí spolně —
snil jsem tak luzně, — zbudil se tak bolně!

Zanikly lesy, rodné hory s nimi!
Duch, uletuje křídly znavenými,
klesá a tuří k domovu se zticha —

umlkla loutna v unavené ruce
 a rodáci jak nařikají v muce,
 sluch minulosti hlasu nedoslýchá,
 leč dosud nádro z mládí žáru chová
 v své hloubi jiskry; a ty oheň vznítí,
 oživí duši, do paměti svítí.

V ten čas je paměť lampa křišťálová
 bohatá malované na obrazy,
 i ač ji zatměl prach a různé kazy,
 jen postavíš-li světlo v srdce její,
 svěžestí barev ještě oči zvábí,
 na stěnách zjeví ještě pablesk slaby
 koberce krásné, třeba něco mdleji.

Já kdybych mohl vlastní oheň tomu
 vlít v hruď, kdo slouchá, mrtvé minulosti
 postavy vzkřísit, kdybych řečí hromu
 všem zahřmít uměl v srdcí hlubokosti:
 snad že by ještě v jediné té chvíli,
 když rodně otčiny je píseň vzruší,
 cítili v sobě dávné srdce bítí,
 cítili v sobě dávnou velikost duší,
 a jednu chvíli slavně tak by žili,
 jak jejich otcové — kdys celé žití. —

Leč, na co zašlé vyvolávat věky?
 též vlastních časů pěvec neobviní:
 neb jest muž velký, živý, nedaleký —
 zazpívám o něm: Litvo, uč se nyní!«

Umlknul stařec, naslouchá, či dále
 mu ještě dovolí ti Němci zpívat.
 Ticho a hlucho dokola je v sále,
 to tichost zvyklá věštce rozehrívat.
 Znov začne píseň, ale jiné tresti,
 hlas volnějším a hlubším změnil spádem,
 probíral struny slaběj', tišším ladem
 a s hymnu sestoupil ku prosté zvěsti.

Pověst Wajdeloty.

Odkud Litvaně jdou? — Oni z noční se vracejí
 jízdy;
 bohatý vezou si lup, jež dobyli v chrámech i zámcích.
 Zajatých Němců houf jsa pouty na rukou svázan,
 smečky na šíji má a při koních vítězů kluše.
 K Prusku pohlédají a z očí slzy se proudí,
 na Kowno pohlédají a Bohu poroučí duši.
 V prostřed Koweńských hradeb měl Perun po-
 svátná lada,
 knížata litevská tam, když domů se vítězně vrátí,
 Němce pálivají, kde planou obětní hráně.

Rytíři zajatí dva však bez bázně do Kowna jedou:
 jeden krásný byl jun a druhý věkem už schýlen.
 Oni sami dnes v bitvě z německých přeběhli šiků
 v Litvanů bojovný tým a kníže Kejstut jich přijal,
 ale střežit je dal a ve svůj uved' je zámek.
 Ptá se, z jakého kraje, s jakými úmysly přišli?

»Nevím,« odvětil mladistvý jun, »jaký rod můj
a jméno;

dítětem ještě jsem byl, když Němci mne v zajetí vedli.
Pamatuji jen to, že kdes byl ve velkém městě
na Litvě rodný můj dům. To město ze dřeva bylo
vysokých na pahorcích; a dům byl z červených cihel.
Kolem pahorků v pláni šuměly jedlové lesy,
v lesích, v dalekou dál se blyštělo jezero bílé.
Jednou, za tiché noci, křik nás probudil ze sna.
Plamenný v okna šleh' den a okna praskala žarem,
do síně valil se kouř, my ze vrat vyběhli domu,
v ulicích plápolal žár, a jiskry padaly deštěm.

»Do zbraně!« ozval se křik. »Vše do zbraně. Němci
jsou v městě!« —

S oružím otec vyrazil ven a nepřišel více.

Do domu Němců vpad' houf, z nich jeden pustil se
za mnou;

dohoniv, na kuň mne jal; — víc nevím, co bylo dále:
pouze matky své křik jsem slyšel ještě tak dlouho —
v třesku zbraně a praskotu dolů se řítících krovů
Křik ten dlouho mne stíhal a křik ten zůstal mi v uchu.
Nyní ještě, když vidím požár a volání slyším,
v duši se budí ten hlas, jak ozvěna rachotí slují
za hromu udeřením. — Toť vše, co z rodné mi Litvy
zbylo a po rodičích. — Jen časem vídávám ve snech
ctihodnou postavu matky a otce a svých někdy bratří;
ale čím dále, tím víc mi jakás tajemná mlha
hustší, temnější vždy jich známě zaclání rysy.

Dětský ubíhal věk, já s Němci žil jako Němec,
jméno dali mi Alf a Waltrem také mne zvali:
název německý byl, však litevskou zůstala duše,
po vlasti zůstal ten žal a k plemeni cizímu zaští.
Wintrich, velmistr kříže, v paláci choval mne svým,
na křtu držel mne sám a miloval, pěstil jak syna:
v paláci nudil se já, z těch komnat Wintricha prchal
k starému Wajdelotě: v ten čas žil uprostřed Němců
litevský zpěvák, jenž jat kdys před lety, nyní
vojsku tlumačem byl; ten když se dozvěděl o mně
Litvín že jsem a sirotek, často k sobě mne vábil;
o Litvě povídal on a otvíral tesklivou duši
mluvou domoviny a zvukem domácí písně.
On mne často ku břehu vodil siného Němnu,
odkud jsem díval se rád tam k milým oteckým
horám.

Do hradu kdy jsme šli zpět, mně stařec utíral slzy,
nechtě, by tušili cos; ty slzy stíral, však pomstu
jítril ve hrudi mé. Mám v mysli, v zámek se vrátiv,
jak jsem brousíval nůž, a s jakou rozkoší pomsty
koberce řezal jsem tam, neb rozbíjel zrcadel křišťál,
Wintrichův bleskotný v štít jak písek jsem házel
a plval.

Potom, v junáckých letech, často jsme z Klajpedy
jeli
na člunu se starcem tím se k litevským podívat
břehům;

vodní květiny trhal jsem rád, jejich čarovná vůně
 dýchala do duše mě jakés dávne vzpomínky temně.
 Opojen vůní tou jsem opět myslil se děckem,
 v zahradě rodičů svých že opět s bratry si hraji.
 Paměti pomáhal kmet, on slovem pěknějším květů,
 pěknějším luhových trav, mně šťastnou minulost líčil,
 jak že milo je doma, v středu přátel a krevných
 mladistvů trávití věk, co dětí litevských štěstí
 takého nepoznává, jak pláčou v okovech Řádu.

Na luzích slychal jsem tak; leč zas na Polagy
 březích,

kde se hřmícími ňadry bíle rozbíjí moře,
 jícnem rozpěněným ven chrlíc píscité proudy:
 Vidíš, pravil mi stařec, na břehu mořském ta luka?
 Písek pokryl je už. — Zda vidíš páchnoucí trávu?
 Vrcholkem ještě prorazit chce ten smrtelný povlek:
 darmo! neb znovu se již zas šterkem nadýmá hydra.
 Bíle rozpíná ploutve a živě podryvá lány,
 šíříc dokola kol své divoké království pouště.
 Synu! stěbla těch trav, jež za živa pohřbena v hrobě,
 to je zjařmený lid, to naši litevští bratři!
 Synu! písek, jenž hnán sem zámořskou bouří, je
 Zákon!

Srdce bolelo mne; — já chtěl jsem Křížáky vraždit,
 nebo jsem na Litvu chtěl, mně stařec v útěku bránil.
 Volným rytířům, děl, je volno zbraně si volit,
 na poli otevřeném se bítí s tím, kdo jim roven;

nevolník tys a zrada jedinou otroka zbraní,
zůstaň ještě a uč se válečným uměním Němcův,
důvěry jejich si hled. Co dále, uvidím pozděj'. —

Byl jsem poslušen starce a šel jsem s Teutonů
vojsky :
v první však potyčce již, kdy sotva jsem korouhve
spatřil,
vlastního národu když jsem válečnou zaslechl píseň,
k našim přeskočil jsem — a starce přivádím s sebou.
Takto sokol, jenž vybrán z hnízda a v kleci byl
živen,
krutými mukami ač mu lovec odjímá rozum,
puštěn-li, aby se v boj dal s bratry sokoly: ruče
jak se povznese v mrak, a zrakem postihne celou
nezměrnou nebeskou vlast, svůj širý, blankytný
domov,
volný jen vdechuje vzduch a slyší jen šelest svých
křídel;
lovče, domů se vrať a sokola nečekej v kleci! —

Domluvil jun; a Kejstut zvědavě slouchal — a
slouchá
Aldona, Kejstuta dceř, tak mladá a sličná jak bož-
stvo.

Jeseň mívá a s jesení dlouhé večery přišly,
Kejstutovna jak zvykla v sester a družek svých
kruhu,
na stavu tká, neb s nimi večerem baví se přízí;

a jak mihotají se jehly a vřetena točí,
 Walter zázrak a div jim vypráví o Němcův kraji,
 o své mladosti též. — A vše, co povídal Walter,
 loví dívčiny sluch a mysl lakotně hltá;
 všecko z paměti zná, ba v snech si říkává znovu.
 Walter vypravoval, jak za Němnem velká jsou města,
 roucha přebohatá a jaké zábavy pěkné,
 na turnajích jak válečná kopí tam rytíři lámou,
 s pavlanů dívek jak sbor se dívá, vítěze věncí.
 O Bohu vypravoval jim Walter, jenž za Němnem
 vládne.

O Panně bez poskvrny, jež božího zrodila syna,
 Panny andělské též jim ukázal spanilý obraz.
 Na prsou jinoch obrázek ten vždy pobožně nosil.
 Litevce daroval jej, když k svaté ji obracel víře,
 když se modlíval s ní; on všemu naučit chtěl ji,
 všemu, co uměl sám; o žel, ji naučil také,
 čeho až dosud nepoznal sám: tož milosti lásky.
 Sám též učil se dost. Jak blaze, radostně vzrušen
 slýchal zapomněná z úst jejích litevská slova!
 Každý vzkříšený zvuk v něm budí pocity nové
 jiskra jak zpod popelu: to sladká bývala jména
 pokreventství a přízně, sladké přízně a ještě
 slovo, jež sladší je všech — toť láska, rovného jemuž
 na zemi nenalézáš krom jména otčiny rodné.

Odkud, pomyslíl Kejstut, v dceři mé náhlá ta
 změna?
 dávná kde veselost jest a její zábavy dětské?

Ve svátek dívky všechny se chodí veselit tancem: v samotě ona jen dlí, či pouze rozmlouvá s Waltrem. Ve všední den se dívky baví stávkem či jehlou: jehla z ruky vypadá jí a osnovu mate práce nesledujíc, to každý povídá o ní.

Včera viděl jsem sám, že zeleně hedvábím šila, růžový květ a růžově zase vyšila listy.

Jak že viděti muž', když myšlenky její a zraky Waltrův stíhají zrak a jeho hledají řeči?

Kdykoli tážu se jen, kam zašla? — V údolí mešká. Odkud vrací se zas? — Ze z údolí? — Co ji tam vábí?

Malou zahrádku jun jí vysadil. Krásnější jest-li nežli zámecký sad? (Měť Kejstut překrásné sady, hruše a jabloně v nich, to rozkoš Kowieńských dívek.)

Zde ji nevábí sad. — Já v zimě zrel její okna: všechny, obrácené jež k Němnu tabulky, byly čisty jak v májový den, led jedně nepozatemnil.

Walter chodívá tam a jistě u okna stála vzdechy rozhřívajíc ty na skle ledové květy.

Myslival jsem, že bude ji učiti čísti a psáti, všecka knížata prý juž dítky dávají cvičit. —

Statný, bojovný hoch, jako kněz je vycvičen v písmech:

z domu-li vypudit jej? Teď v Litvě tolik ho třeba; nejlepe šikuje lid a nejlíp okopy sype, hromovou řídí zbraň, sám jeden za voj mi platí. Pojď, Waltre, budiž můj zeť a s námi za Litvu bij se!

Za choť si Walter Aldonu vzal. — Teď myslíte,
 Němci,
 tady že končí se zvěst: tak u vás v povídce bývá —
 rytíř dívku si vzal a trubadur písničku končí,
 ještě dodává jen, že dlouho žili a šťastni. —
 Walter milovol choť, — však velkou, šlechetnou duši
 domácí neblážil práh, neb otčina nebyla šťastna.

Sotva proniknul sníh a první skřivan se ozval,
 jinde po krajinách jenž hlásí radost a lásku,
 bědné Litvě co rok jen požár věští a řeže.
 Zástupy křížových vojsk sem táhnou, bezčetné davy;
 od hor Zaněmenských již ohlas do Kowna nese
 vojska mnohého ryk, chřest zbraně, komoňů ržání.
 Spouští se tábor jak mlha a širé zaléhá pláně;
 porůznu mihotají se prapory náčelných stráží
 jako před bouří blesk. Juž Němci na břehu stáli,
 přes Němen hodili most a Kowno sevřeli kolem.
 Od beranův co den se sypou hradby a bašty,
 od podkopů co noc jak od krtků řítí se země,
 pod nebe, ohnivý žeh, se nesou dělové střely,
 sokol jak na ptačin druž, tak s hůry udeří k střechám.

Kowno zříceno v rum a Litvín do Kejdan couvá;
 Kejdany zříceny v rum a Litva po horách, lesích
 brání se. — Němci vždy dál v zem táhnou, loupí a
 žehnou.

Kejstut s Waltrem první je v bitvě a v ústupu
slední;

Kejstut pokojný vždy, neb od dětství navyklý jesti
s nepřitelem se bít a vypadat, vítězit, prchat;
vědět, otec a děd že stále válčili s Němci —

v šlepějích předků šel a bil se, nedbal, co přijde.
Jinší Waltrův byl duch; bylť vychován uprostřed
Němců,

poznal Zákona moc a věděl, že vyzvání Mistra
Evropy veškeré zbroj a vojska, poklady zvedne.
Prusi se bránili kdys a Prusy potřeli Němci.

Litva pozděj' či dřív tě rovněž podlehne sudbě;
viděl, jak na Prusích jest, a chvěl se o příští Litvy.

»Synu,« Kejstut mu děl, »ty zhoubným povstal's
mi věstcem,

roušku s očí's mi sjal a zející ukázal propast,
slyším-li tebe, se zdá, že ruce opouští síla,
s nadějí na vítězství pak z prsou odvaha prchá.

Tak-li, — s Němci co dál?« — »Vím, otče,« od-
větil Walter,

»způsob jediný jen, je strašný, jinak však nelze, —
možná, povím ti kdys.« — Tak po bitvě mluvili
spolu,

než jich polnice břesk zval v bitvy a porážky nové.

Kejstut je každým smutnějším dnem — i Walter
jak změněn!

druhdy, — veselý ač on nikdy přes míru nebyl,

ba i ve štěstí mžik mu dumy lehounký mraček,
 na čele ležel co stín, přec v objetí Aldony choti
 čelo jasnější měl a klidně, pokojně líce,
 s úsměvem vital ji vždy a s něžným se pohledem
 loučil; —

nyní zdálo se, bol že jakýs tajný ho trýzní;
 ruce založené co jítro před domem stává,
 na dým pohlíží v dál, jenž z měst a vísek se valí;
 divoce plane mu zrak, a v noci budí se ze sna
 oknem v zkrvavenou tu hledě požárův lunu.

»Choti, co že ti jest?« se plačíc Aldona táže.

»Co že mi jest? snad budu pokojně dřítat, až Němci
 z lůžka vytáhnou mne a svážou, vydají katu?«

»Bůh toho nedopustí! jsou stráže na náspech bdělé.«

»Pravda, na náspu stráž, — já bdím a meč svůj
 mám v ruce!

Když ale zahyne stráž a můj se otupí tesák, —
 poslyš, dočkám-li kdy se stáří, bídného stáří!« —

»V dítkách nás potěší Bůh.« — »V tom Němci
 přepadnou sídlo,

ženu zabijí mou a vyrvané odvezou dítky,
 naučí v cizině pak je na svého stríletí otce!

Sám snad rodiče bych, sám vlastní bratry byl
 vraždil

bez toho Wajdeloty.« — »Nuž tedy prchněme,
 drahý!

někde na Litvě dál se v lesích, na horách skryjem.«

»Prchneme my, však jiné zůstanou matky a děti.
Prusové prchali též a Němec jich dohonil v Litvě.
Na horách vyslídí nás.« — »Zas dále prchati

budem.«

»Dále? Nešťastná, dál? Až tam, kde Litva se
končí, —

do rukou Tatařinům, neb Rusům!« Na odvět tuto
umlknul Aldonin ret; — jí dosud vždycky se zdála
otčina širá tak být jak svět a nemajíc konce;
poprvé slyšela teď, že na Litvě útulku není.

Rukama zalomivši se táže Waltra, co počít?

»Jediná cesta jen z všech, jen jedna Litvanům zbyla,
potřítí chtějí-li Řád; — mně tato cesta je známa.
Pro Bůh, neptej se však; buď stokrát prokleta chvíle,
v které mne donutí vrah, bych na tu nastoupil
cestu!«

Nechtěl říci jí víc a choti neslyšel proseb,

Litvy slyšel jen stesk a její neštěstí viděl.

Koncem plamen až msty, jsa živen mlčením stálým,
videm porážek, běd se vzdul a obemknul srdce,
všechn vytrávil cit, i ten, jenž dosavad v žití
byl mu sladící lék, — i samý cit jeho lásky.

Jako myslivci v dub když skrytý založí oheň,
potají doutná to v něm, až dřeň se vypálí celá:
v krátce doubravy král své ztrácí pověvné listí,
s větrem dává se v let i haluz, až jediná zeleň
v posled zdobivši jej, těž uschne, — korunka jmelí.

Po hradech dlouhý čas a po horách, po lesích
bloudí,

Němcův napadají, neb od nich stíháni jsouce,
strašnou až na planinách se Rudawských srazili bitvou,
tisíců na tisíce kde padlo litevských mladců,
tolik tisícův též tam z Křížákův polehlo vojska.
Němcům v krátkce posily čerstvé připluly mořem;
Kejstut a Walter s hrstkou jen svých se probili
do hor.

S mečem vyzuběným a štíty porubanými
očazeni a zbroceni krví do domu vešli.

Na ženu nepohleděl, ni slova neřek' jí Walter.
S Kejstutem, s Wajdelotou cos německou hovořil
řečí.

Aldona nerozumí, — jen srdcem pohromu tuší
velkou, zdrcující. Když mužové skončili radu,
k Aldoně obracejí se všickni pohledem smutným.

Nejděl Walter se díval němým, zoufalým zrakem:
v tom jak bohatý dešť mu slzy vyhrkly z očí,
Aldoně k nohám pad' a k srdci tisk' její ruce,
za vše ji odprošoval, co byla pro něho snesla.
»Běda ženě je té, jejíž srdce k šílenci přilne!
jehož toulavý zrak se přes okraj dědiny loudí,
jehož mysl jak dým se věčně nad střechu vznáší,
jehožto srdci klid a rodinné nestačí štěstí!
Veliká srdce jsou jako úly zbytečně velké,
naplnit nemůž' jich med i stanou se ještěrek hní-
zdem. —

Odpust, Aldono má! Dnes do boje nepůjdu více; všeho zapomním dnes a budem zase tak svoji, jako jsme bývali kdys. — A zejtra — domluvit nesměl. —

Jak se těšila choť! Neb hned si neblahá myslí, zas že změní se muž a vesel bude a klidný: zamýšlen méně jí jest, zrak živěj' hledí a jasněj', ruměnec barví mu líc. — Tak Walter u noh své ženy

po celý večer dlel, a Litvu, Křižáky, vojnu v nepaměť na chvíli vrh', jen mluví o dobách štěstí příchodu na Litvu sem a s Aldonou rozmluvy první; v údolí poprvé též jak šli a o všech těch dětských, srdci však přepamatných, — těch prvních přiběžích lásky.

Co však milou tak řeč tím slovem *zejtra* zas trhá? Walter se zamyslí zas a dlouho na ženu hledí, slzy se v očích mu stkví, chtěl cos by říci a nesmí? Nebo dávny ten cit a dávné vzpomínky štěstí proto jen vyvolal snad, by mohl s nimi se loučit? Všecky rozmluvy ty, toho večera něžnosti všecky či snad poslední kmit ony budou na svícnu lásky? — Darmo se ptát. — I Aldona hledí a nejista čeká, vyšedši z komnaty pak, tam ještě lištnou se dívá. Walter vína si lil, číš jednu po druhé prázdní; starého Wajdelotu si přes noc u sebe nechal.

Sotva že prosvitnul den, dusot podkov dláždění
tepe,

ranní spěšice mhlou dva rytíři ujíždí do hor.
Všecku zmyšlili stráž, jen jedné zmyšliti nelze;
bdělý je milencin zrak i Waltrův postřehla útěk.
Stezkou seběhla do údolí; to setkání smutné.
»Domů se, milená, vrať; ó vrať se, zas budeš šťastna,
snad že šťastna zas budeš v objetí rodiny milé!
Ještěs mladá i krásná, zapomeň, útěchy najdeš.
Mnohá knížata dřív se o tvou hlásila ruku;
volna jsi zas a vdovou jsi zůstala po muži velkém,
který se pro blaho vlasti odřekl všeho, — i tebe!
Zapomeň, zdráva mi buď a někdy nade mnou zaplač!
Walter ztratil, co měl. Sám jeden ve světě zůstal;
jako na poušti vítr. Světem blouditi musí,
zrádcem být, vraždit a v sled sám potupnou zahynout
smrtí.

Po letech na novo však zas Litvou Alfovo jméno
zahřmí a z pěvcových úst zas uslyšíš o jeho činech.
Potom, přemilená, zas potom pomysli sobě,
strašlivý rytíř ten, ježž chmura tajemná skrývá,
tobě pouze jsa znám, že druhdy býval ti chotěm,
hrdá myšlénka ta buď v samotě útěchou tobě.«

Aldona v mlčení slouchá, ač jednoho neslyší slova.
»Jedeš! ty jedeš!« zvolala jen a ztrnula sama
slovem »ty jedeš!« — to jedno jen slovo znělo jí v uchu;
nemyslí nic neb myšliti nelze; myšlénky všecky

budoucnost, vzpomínek roj, vše v zmatek splývalo
jeden:

srdcem však uhodla hned, že vrátit nelze se zpátky,
nelze ni zapomenout; — zrak zamžený obrací vůkol,
potkává znovu a znov se s divokým pohledem

Waltra:

v pohledu tom již dávno nenašla útěchy žádné.
Zdalo se nyní, ten zrak cos nového kolem že hledá,
tamo hledí i sem. — Jen pouště vůkol a lesy.

Mezi hvozdy se stkví tam za Němlem samotná
vívka:

řeholnic klášter to byl, to křesťanův budova smutná.
Tam teď Aldonin zrak a myšlénky spočaly všechny:
jako holoubek, jenž byv schvácen na moři bouří,
klesá unavením kdes na stožár neznámé lodi.

Walter porozuměl a mlčky s Aldonou krácel;
zjevil pak záměr jí svůj a tajit ho před světem kázal.
U brány klášterní žel! — ó jaké to loučení bylo! —

Odjel s Wajdclotou. — Až dosud neslyšet o nich.
Běda, jestliže Alf svou přísahu nesplnil dosud:
blaha zřeknuv se sám i Aldony otrávil štěstí,
jestliže vše v obět dal a v obět všecko dal marně. —
Ostatek ukáže čas. — Já, Němci, dozpíval píseň.

* * *

Konec, už konec! — hluk po celém sále:
A což ten Walter? jaké jeho činy?

Kde, na kom pomsta? zní to vukol dále.
 Jen Mistr celé hlučně ze družiny
 tu mlčky seděl, hlavu nachýlenu.
 Rozrušen v duši běře číši jednu,
 pak druhou, jinou dopíjí až ke dnu.
 Na tváři jeho vidět novou změnu:
 pocity různé náhlou blýskavicí
 se křížují po rozpalené líci;
 co okamžik se hrůzněj' čelo chmouří,
 rty sinně chví se, těkají mu oči,
 jak vlaštovky když poletují bouří —
 pak shodí plášť a v prostřed sálu skočí:
 ›Kde konec písně? — Zpívej, ať to slyší! —
 neb dej mi loutnu, — co se třesa stojíš?
 Podej mi loutnu, vínem dolej číši,
 zazpívám konec — jestli sám se bojíš! —

Já znám vás! — Každá píseň Wajdeloty
 neštěstí věští nočních psů jak vytí,
 vraždy a požár zpívat, vám je žití,
 nás naladíte — k chvále, do tesknoty . . .
 Juž v kolébce ta zrádná píseň, zmije,
 se kolem prsou nemluvněte vije
 a jedem nejprudším v něm duši tráví:
 k otčině láskou, hloupou touhou slávy! —

Ona jde v sledu za junáckým věkem
 jak přízrak zabitého nepřítele;

uprostřed kvasu stojí za člověkem,
krev namíchá ve víno rudoskvělé.

Já slouchal písni — přespříliš, až běda!

Stalo se, stalo. — Znam tě, starý zrádce!

Tys vyhrál! — Válka, — pěvec laur v ní zvedá!

Dejte mi vína, — splní se ti v krátkce!

Vím konec písne. Ne, — zazpívám jinou!

Když v Kastilii ve válce jsme byli,

tam ballady mne Mauři naučili.

Hraj nápěv, starče, — ten, jenž údolinou,

když byl jsem děckem, — ó ty blahé slohy,

v tu hudbu zvykla duše má se tratit. —

Pojď zpátky, starče! — ha, přes všechny bohy

německé, pruské — — —

Kmet se musil vrátit.

Udeřil v loutnu, s chvěním v strunách zjevným

za Konradovým divokým šel hlasem,

jak nevolník jde za svým pánem hněvným.

Juž světla hasla na hostinném stole,

rytíři dlouhým uspali se kvasem;

leč zas je budí pění Konradovo,

vstali a v těsném srážejí se kole

a váží pilně každě písne slovo.

Ballada.

Alpuhara.

Juž Maurův města v rozvalech leží,
lid jejich železa nosí,
ještě se brání Granada s těží:
v Granadě mor ale kosí.

Ještě se brání na Alpuhara
Almanzor s družinou svojí,
španělských ohňů v noc plane záře,
na jitro útok se strojí.

S východem slunce polnice břeskly,
hradby se shroutily k pádu,
juž s minaretů kříže se bleskly:
Španělé dobyli hradu.

Almanzor vida v úporné seči
pobitu četu svých reků,
sám jen se prodral hroty a meči,
uniknul stihaců vzteku.

Španělé v čerstvých rozvalin klínu,
trosek a mrtvol kde kupy,
hostinu strojí, holdují vínu,
dělí si jaté i lupy.

V tom hlásí stráž, jak číš se pění:
že rytíř z cizího kraje

u vůdcův prosí o vyslyšení,
noviny vážné prý maje.

Sám to Almanzor, Maurův byl vládce,
opustiv bezpečné skryše
Španělům vzdává se za zajatce,
o žití prosí jen tiše.

»Španělé,« volá, »pod vaši nohu
přicházím udeřit čelem,
přicházím sloužit vašemu Bohu,
smířit se s Vykupitelem.

Nech širým světem rozhlásí sláva,
že Arab, král, zmožen v boji
přemožitelů bratrem se stává,
jak vasal k cizincům stojí.«

Španělé mužnost ocenit znají:
poznali Maurského krále,
vůdce jej objal, pak objímají
jak druha všichni ho dále.

Almanzor s všemi družně se vítal,
nejvřelej' objímal vůdce,
za šíji tisknul, za ruce chytal,
na ústa líbal ho prudce.

V tom slábne, padá, — rozevřel páže, —
rukou, již zachvěly křeče,

Španělu šlojř na nohy váže,
po zemi za ním se vleče.

Rozhled' se kolem, všickni se diví,
líce má bledé a siné,
strašlivým smíchem ústa se křiví,
do zornic krev se mu řine.

»Patřte, ó džauri! — jsem siný, zbledlý —
čí posel? — hádejte v děsu:
z Granady kroky moje mne vedly,
morovou ránu vám nesu! —

Pocem do vás vštípil jsem jedu,
vás bude otrava zžírat,
pohleďte na mou trýzeň a bědu,
vy též tak musíte zmírat!«

Zmítá se, křičí, zas ruce obě
rozpíná, — k věčnému tichu
Španěly všechny tisk' by rád k sobě
směje se, — v srdečném smíchu.

Smál se, již skonál, — víčka se tmící
nezamkla smrt mu, ni rety,
pekelný výsměch na mrazné líci
na věky zůstal jak vkletý.

Španělé v děsu utekli z města,
mor v patách za nimi běží;

z hor Alpuharských než vedla cesta,
jich vojska umriá leží.

* * *

Tak před lety se někdy Mauři mstili:
vy chcete znát, jak z Litvy mstí se lidé?
Což, dostojí-li slibu kdo v svou chvíli
a do vína vám jedu vmíchat přijde?
Však ne, — ó ne! — co teď se zvyky těmi? —
žeť, kníže Witołde, — dnes vojevodi
nám sami rodnou vydávají zemi
a hledat mstu na bedný lid svůj chodí!

Přece ne všci, — ne! ba u Peruna!
ještě jsou v Litvě, — ještě zpívat budu, —
pryč mi s tou loutnou! — převala se struna, —
nebude písňe! — to však u osudu,
že jednou bude! — Dnes, — číš rozdivočí —
přes míru pil jsem. — Bavte se! A starý
ty Al-manzore, pryč mi, starče s oči!
pryč s Albanem! — chci samotén být, vari!

Rekl a nepevnou se chůzí vracel,
na místo své, pad' v křeslo jedním rázem,
cos pohrozil, dup' nohou, — stůl se skácel
a číše s vínem zařinčely na zem.
Nakonec umdlel, hlava nachýlena
je na přič křesla; po chvíli zrak hasnul,
třesoucí ústa pokryla mu pěna.

I zasnul.

Rytíři chvíli žasli nad tím činem.
 Jsou u Konrada známy jim ty zjevy,
 že přes míru když rozpálí se vínem,
 divoce zuří, sám o sobě neví.
 Však v souzvuk hostí zlověstná ta nota! —
 před lidem cizím hněv tak bezpříkladný!
 Kdo podnítl ho? kde ten Wajdelota?
 Vykrad' se z jizby, neví o něm žádný.

Pověsti byly, Halban Konradovi
 litevskou píseň přestrojen že zpíval:
 tím způsobem se křesťany v boj nový
 s pohanským lidem budil, rozehříval.
 Však proč ty náhlé změny Velmistrový?
 Proč Witołd se tak rozhněvaně díval?
 Co Velmistrova divná píseň značí?
 To vyzkoumati nikdo nevystačí.

v.

V o j n a.

Vojna. Juž déle Konrad neodolá
reptání lidu, naléhání rady;
kraj celý dávno již po pomstě volá
litevských vpádů, Witołdovy zrady.

Witołd, jenž Zákon o podporu žebral,
by stolce nabyt ve knížecím Wiłně,
teď po hostině, když byl zvěsti sebral,
že Němci k válce chystají se pilně
záměry změnil, zradil Zákon k tomu
a s vojevody tajně ujel domů.

V Teutonské hrady, které cestu střeží,
všel s vymyšleným Velmistrovým vzkazem;
lid odzbrojiv, jenž posádkou tam leží,
ohněm a mečem všecko ničil rázem.
Řád hanbou rozpálen a rozhněvaný
křížáckou vojnu zdvihl na Pohany.

Vychází bulla: po moři a zemi
 jdou nepřehledných bojovníků roje;
 knížata mocná s poplatníky všemi,
 červeným křížem ozdobivše zbroje;
 a každý musil na své žití slíbit,
 že bude Pohan pokřestěn, — či vybit.

Na Litvu vešli: čeho vydobyli?
 To chceš-li zvědět, vyjdi na zákopy,
 pohledni k Litvě, když se večer chýlí,
 viz, jak ten měsíc nebes klenbu topí
 v krvavou záři, vůkol plamen leje:
 aj, to jsou válek nájezdnických děje,
 řež, loupež, požár, skřek na mrtvol stohu,
 blesk, v který jásot hloupé luzy zazní
 a v kterémž mudřec ve chvění a s bázni
 poznává hlas, jenž pomstou volá k Bohu.

Požáry větrem dál a dál se hnaly,
 do Litvy hloub si voje cestu klestí,
 slyšet, že Kowno, potom Wiłno vzali,
 a koncem posli přestali i zvěsti.
 Juž neviděti plamen šlehat žhavý
 a nebe dále rudne od záplavy.
 Nadarmo Prusi v podmaněném kraji
 čekají na zajaté, kořist, statky;
 nadarmo častých zvěďů vysílají,
 zvědové spěší, — nevrací se zpátky.

Když trapně nejisto se všude zračí,
i zoufalství by dočkali se radši.

Minula jeseň. Metelice vane,
přes hory hučí, zavaluje stezky,
a znova z dále na nebesích plane
severní zář? — či požárů to blesky?
Co den šleh plamenů zas roste žhavý,
co den se nebe blíž rdí od záplavy.

Na cestu v dál lid Marienburský patří.
Juž vidět z dálky: klopotí se sněhy
poutníků hrstka, — Konrad! Naši bratři! —
jak vítati je? — vítěze, či zběhy?
Kde zbytek pluků? — Konrad ruku vznáší,
dál pobádá svou četou rozprášenou.
Ach! sám jich pohled tajemství už plaší!
V sněhu se boří nohou unavenou;
vájí se, šlapou, rovni bravu stádu,
v brnění těsném v kupách spolu hynou;
po trupech lezou! — až zas na hromadu
v sních zašlapání hromadou jsou jinou.
Ti ještě vlekou zdřevěnělé nohy,
tam v běhu náhle přimrazen byl mnohý,
leč ruce vznáší mrtvoly i v stoje,
jak sloupy u cest kynou v město svoje.

Lid vyběh' z města vyděšen, i z dálky —
se hádat bál a ptáti, co se děje,

neb celý příběh nešťastné té války
 rytířům v očích čet' i z obličeje.
 Smrt mrazivá jim nad očima stála,
 Harpije hladu na lících jim ssála.
 Zde troubu slyšet, litevský ryk za ní,
 tam vichr točí chumle sněhu plání —
 tam, vyjíc, smečka zhublých psů se plouží
 a nad hlavami krkavci už krouží.

Zhynulo všecko! Konrad všecky zhubil; —
 on, který v bojích tolik dobyl chvály,
 on, jenž se druhdy rozvážností chlubil,
 v poslední válce byl tak málo dbalý;
 Witołdu zrovna do osidel běžel
 a ošizen a pomsty chtivý, slepý
 u Wiłna dlouho tak a bídě ležel!

Když stráven dobytek a všechny pleny,
 kdy hlad už vešel Němcův do tábora,
 a nepřítel kolkolem roztroušený
 dovozy ničil, — vojska část už chorá
 když hlady zmlírala a nedostatky,
 čas bylo útokem boj skončit divý,
 či pomýšlet na rychlý pochod zpátky.
 Tenkráte Konrad klidný, troufanlivý
 na lovy jezdil, — neb ten nával vrátký
 jej napadnul, a zamknuv se kul cosi —
 a vůdci marně o slyšení prosí.

Tak v bojovném chlad' zápalu, že nedal
 se vyrušiti pláčem svého lidu
 k obraně jeho meče nepozvedal:
 jen ruce skládal k prsům, — neměl vidu
 jen pro své sny; neb s Halbanem se radil. —
 Tím časem zima, sněhy přikvapily
 a Witołd, čerstvě v pole sebrav síly,
 obléhal vojsko, v táboru již rádil.
 Ó hanbo, v dějích rytířského Řádu!
 Velmistr první utek' s pole bitvy!
 namísto lauru, plenu, spáchav zradu,
 přinesl zprávy o vítězstvích Litvy! —

Či zřeli jste, jak z nešťastného boje
 ved' domů upíry, — ne vojsko svoje? —
 Pochmurný smutek s čela se mu šerí,
 červ bolesti mu hlodá bledé líce,
 též Konrad trpěl, — ale věř, kdo věří:
 ta velká, z pola přimklá zřítelnice
 úkosem střely zlopověstně metá;
 jak vlasatice hrozí před vojny
 co chvíli jiná; — bludice tak létá,
 již satan v noci pocestného mámí:
 teď vzteku šer, teď radosti tam světlo,
 teď obě se jak v pohled ďábla střetlo!
 Lid chvěl se, reptal. — Konrad toho nedbá;
 rytíře neochotné k radě svolal;
 jen pohled, slovo, kynutí, — ó kletba!

slouchají, věří, — nikdo neodolal;
soud boží vidí v bludech toho muže:
neb koho z lidí hrůza nepřemůže?

* * *

Stůj, chmurný vládce! Hrozí soud i tobě! —
sklep v podzemí znám v Mariánském hradu;
tam v noci, když je v městě jako v hrobě,
sbor tajemný se schází na poradu.

Tam od podstropí sálu lampy jedné
svit hoří v noci i ve dne.

Dvanácte křesel kolem trůnu stojí,
na trůnu kniha s práva stanovami,
dvanácte soudcův, každý v černé zbroji;
všech obličeje skryty pod maskami
v těch sklepech před lidem se ukrývají
a maskou jeden před druhým se tají.

Stbl. Jan.

Zde přísahali všickni dobrovolně,
svých vládcův zločin že chtějí trestat spolně,
ať skryt neb zjevně volá za odplatu.
A poslední jak ortel vyrčen chladně,
ni rodnému že neodpustí bratu;
povinen každý násilím neb zrádně
vyrčenou sudbu splnit na vinníku:
po boku s rapírem a v ruce dýku.

Teď jeden přistoup' k trůnu, jak to zvykem,
a stoje, drže meč nad zákonníkem

řek': »Hle, strašliví soudci!

Juž z podezření pravda vyšla nad podvodem:
ten člověk, tady Konrad Wallenrod se zvoucí,
není Wallenrodem.

Kdo jest, nám nevědomo. Před dvanácti lety,
neznámo odkud, přišel v Rýnské hornatiny.
S hrabětem Wallenrodem šel do Palestiny,
po panošsku se šatil, z hraběcí jsa čty.

Wallenrod rytíř v krátce zhynul beze zvěsti;
ten panoš v podezření, že ho zabil skrytě,

ze Svaté země ušel hbitě

zas ve Španělsku hledaje si štěstí.

Tam na potyčkách s Maury vynik' udatností
a na turnajích odměn dobyl sobě dosti,
vždy odznak Wallenrodův nose na svém štítě.

Nakonec přijal Řádu kříž a zbraně

a stal se Mistrem k zhoubě všem a haně.

Jak rádil, všichni víte, poslední když zimy
jsme s Litvany se bili, mráz a hlad byl s nimi;
on sám, ten Konrad, jezdil v doubravy a lesy
a s Witołdem tu míval tajné rady kdesi.

Zvědové moji dávno obstoupli ho v léci
a večer pod nárožní ukryli se věží,

co mluvil s poustevnicí, rozuměli stěží,

leč, soudcové, on mluvil — Litvanů s ní řečí!

Svědectví zváživ tajných soudu sluhů,
 co vyzvěděli o tom dobrodruhu
 a můj co nově donáší mi zvěda
 a pověst, jež se utlumit víc nedá:
 já, soudcové, teď Mistru proviněním kladu:
 úskok a vraždu, kacířství a zradu!«

Tu obžalobce před Zákona knihu
 poklek' a vloživ na krucifix ruku,
 přísahou stvrdil obžaloby tíhu
 při Bohu věčném, na Kristovu muku.

Umlknul. Soudci zprávu uvažují,
 leč není řeči, ani zahlesnutí:
 jen oka mih a hlavy pokynutí
 myšlénku šerou, hroznou prozrazují.

Pořadem k trůnu přistupují všici
 a v zákonníku dýkou blýskající
 převrací listy, právo čtou a váží
 a o zdání jen svědomí se táží;
 v sled každý soudí, ruku k srdci zvedá —
 a všichni stejně zavolali: Běda!
 A třikrát echem po klenbách se nese:
 Běda! — V tom jednom, jednom pouze slovu
 jest celý ortel. — Stojí soudci znovu:
 dvanácte mečů rázem zablyskne se
 a každý — prsa Konradova hledá.
 V mlčení vyšli, — po klenbách se nese
 za nimi echem ještě jednou: Běda! —

VI.

Rozloučení.

Je zimní ráno; sníh a víchra letí.
Wallenrod běží ve víchru a sněhu;
sotva že stanul u jezera břehu,
do věže bije meče rukojetí:
»Aldono,« volá, »žijem, drahá ženo!
Já navrátil se, sliby splniv záhy; —
oni jsou mrtvi, všecko vyplněno!«

Poustevnice.

»Alf? — To hlas jeho! — — Alfe, ty — můj drahý!
jakže, již pokoj? — ty se vracíš v zdraví?
Juž nepojedeš?«

Konrad.

»Ó, pro milost boží,
nic neptej se! — Jen slyš, a v srdce vlož
a pilně zvaž, co každé slovo praví.
Oni jsou mrtvi. — Nebes ve hluboku
vidíš ten žár? — To Litva v Němcích stojí! —

Sto let se Zákon z ran těch nevyhojí.
 Já bodnul v srdce stohlavému zmoku;
 jich poklad stráven, jejich moci pramen,
 shořela města, moře krve teklo,
 mě dílo to, má přísaha, — krev, plamen, —
 strašnější pomsty nevymyslí peklo!
 Já nechci víc, — jsemť člověk! — Léta mladší
 jsem promarnil, — co z preludů těch zbyde,
 z prolité krve? — Dnes, jak léta kvačí,
 zrada mne nudí, chabnu v ryku bitvy,
 již dosti pomsty, — Němci též jsou lidé!
 Bůh osvítil mne. Já se vracím z Litvy;
 já ona místa, zámek tvůj jsem zhledl,
 Koweňský zámek, — již jen rozvaliny, —
 já zrak odvracel, koně cvalem vedl
 tam do oné, — té naší údoliny, —
 všecko jak dávněj'! — Lísky ty a květy;
 vše jako tenkrát, když jsme za večera
 tam loučili se před mnohými lety:
 ach, mně se zdálo, že to bylo včera! —
 Kámen, ten kámen, pamatuješ dosud,
 jenž cílem někdy procházek nám býval?
 stojí tam ještě, pouze mechy posut —
 sotva jsem poznal, tak se v trávě skrýval. —
 Já vyrval trávy, slzami ho umyl;
 sedátko z drnu, kde stín javorový
 za letních znojů úpal slunce tlumil;
 tak milý tobě pramen křišťalový:

já všecko našel, byl jsem v každém koutku,
 i v loubí tvém, teď všechno tam tak hluché!
 Já suchých druhdy nasázel tam proutků,
 ó div, Aldono! — dnes ty vrby suché,
 do vyprahlého písku někdy vtknuté,
 dnes nepoznáš jich, vyrostly až milo, —
 v nich jarní listí větrem ševalilo
 a jehnědy z nich voní zlatožlutě! —
 Ach, na ten pohled těcha netušená,
 vidina štěstí srdce oživila;
 celuje vrby, pad' jsem na kolena.
 »Můj Bože!« řek' jsem, »kež se vyplnila!«
 Kež domovině opět navrácení
 až na litevské stanem opět zemi
 ožijem znovu; a nad smutky všemi
 zas lístek naděje se zazelení! —

Tak vratme se! — Juž pojd'! — Já Křižovníků
 jsem vládce; — otevrou, jen třeba slova!
 Však nač? — Ta brána kdyby ocelová,
 ba tvrdší byla, rozrazím ji v mžiku.
 Sám tě, ó drahá, k naší údolině
 nést na rukou chci přes trnitou stezku;
 neb — dále půjdem. — Jsou tam v Litvy klíně
 hluboké stíny mlčelivých lesů,
 kam nedoslychat cizích mečů třesku,
 ni vítězného vraha hrdých plesů,
 ni přemožených našich bratří stesku. —

dám přemluvit se, nechám žalář klidný
 a s vytržením padnu v náruč tvoji —
 ty nepoznáš mne, neuvítáš v touze;
 jen zrak odvrátíš, otážeš se pouze:
 Ten strašný upír Aldonou že mojí? —
 A budeš zpytat zhaslé zřitelnice
 a hledat v tváři, — ach, myšlenka mrazí! —
 Ne, nikdy, nikdy bědná poustevnice
 Aldony sličné líce nepokazí! —

Já sama, — vyznám, — odpust, přemilený!
 kdykoliv měsíc jasnou září svítí
 a hlas tvůj slyším, vstoupím za ty stěny,
 já, miláčku, tě z blízka nechci zřítí! —
 Ty, možná, dnes už podobu máš jinou
 než před roky, — ó jak že jsou mi svaty! —
 když's do zámku vjel naší se družinou:
 leč v nadrech mých tě změny není stopy,
 máš tytéž oči, tvář a vzrůst a šaty. —
 Tak pěkný motýl, když se v jantar topí,
 zachová na vždy krásu svou a pyly.
 Ó Alfe, lépe zůstat, jak jsme byli
 v mladosti době, — tytéž míti líce,
 až sejdem se, — však na zemi ne více! —

Těm, kdo jsou šťastni, nechme lada snivá:
 mně stačí — moje klidná jizba šerá,
 já dost jsem šťastna, když tě vidím živa,
 tvůj milý hlas když slyším za večera.

I tady možno utrpení každý
 mžik osladiti, věř mi, Alfe drahý;
 juž zanech požárů a zrady, vraždy,
 a sem přicházej často pro mžik blahý.

Kdybys, — jen slyš, — si odsud na dohledy
 podobné loubí postavil jak tamo
 a přesadil své vrby, kvítí samo
 a trávy, — ano i ten kámen šedý, —
 ať z blízké vsi tam někdy přijdou dítky
 a mezi rodnými si stromy hrají,
 ať v rodné vínky uplétají kvítky
 a litevskou si píseň zazpívají. —

Ta rodná píseň budí dumek řady
 a budí snění o Litvě a tobě, —
 a potom, potom, až já umru tady,
 ať zpívají těž na Alfově hrobě.* —

Alf neslyšel juž. Po divokém břehu
 bez cíle bloudil, bez myšlenky, vůle.
 Tam hora ledu, poušť ho vábí v důle:
 v těch divých pohledech a rychlém běhu
 úlevu jakous našel. — Hasne zoře;
 těžko mu, dusno v mrazivém tom chladu,
 plášť odhodil a pancír, znaky Řádu
 vše strhal s prsou, jenom ne své hoře!

Juž jitem přišel městské na zákopy,
 stín jakýs uzřel, zastavil se, shlédá —

stín dál se plouží, mizí beze stopy,
jde sněhem zas a znov se vidět nedá.
Jen hlas je slyšet: »Běda, běda, běda!«

Tou ozvěnou se zbudil Alf; co je mu?
Přemýšlel chvíli, — porozuměl všemu.
Dobývá meče a na všechny strany
zírá a hledá nepokojným okem:
dokola pusto, jenom větrem hnaný
sníh přes příkopy chumelí se k němu. —
Pohledl k břehu, — slzám brání s těží;
nakonec volným, chvějícím se krokem
vrací se znovu k Aldonině věži.

Dostřeh' ji z dáli, ještě v okně byla:
»Den dobrý!« zvolal, — »tolik let jsme zvykli
se vidat, jen když dne paprsky znikly:
teď, dobrý den! — jaká to věštba milá!
První den dobrý po roce tak mnohém!
hádej, proč k tobě jdu již na úsvitě?«

Aldona.

»Já nechci hádat, příteli, buď s Bohem!
juž příliš světlo, kdyby poznali tě! —
Juž nepřemlouvej. — Tma než bude v hvozdě,
nemohu vyjít, nechci...«

A 1 f.

»Juž je pozdě!

Viš, o co prosím? — O haluz, tvou družku,
ne, — květů nemáš: tedy nitku z šátku,
aneb mi dopřej s kadeří svých stužku,
kamínek z věže tvé. Chci na památku,
chci dnes, — neb zítřka nemůž' každý dožit, —
mít jakýs podar k našemu jak sňatku,
jejž na svých ňadrech ještě dnes jsi měla
a na němž září ještě slza vřelá;
chci před smrtí jej na svém srdci složit
a poslední naň upřít pohled v bolu!
mám zhynout v krátce, náhle — zhyňme spolu,
Vidíš tu blízkou hlásku na předměstí?
Tam budu meškat. Ráno budu mávat
ti černým šátkem, večer v mříži stávat
bude tam lampa; to ti budiž zvěstí:
tam stále patří. Jestli s okenice
ten šátek strhnu, večer lampa skoná,
zamkni své okno, nepřijdu snad více; —
buď zdráva! —

Odešel a zmizel. Ona

u okna ještě dlouho hlavu chýlí. —
Minulo ráno; — slunce juž se níží
a dlouho ještě vidět za tou mříží
ve větru pohrávat šat její bílý
a ruce vztahujíc jak v dálku zhlíží.

»Konečně zašlo,« zvolal na Halbana Alf, ukazuje na nebe se tmící;
 bylť zamčen v hlásce od samého rána,
 seděl a v dál se díval k poustevnici:
 »Můj plášť mi dej a meč; k ní musím jíti,
 buď s Bohem, věrný sluho, s Bohem v žití
 snad na posled! — Slyš, jestli zejtra časně,
 až první úsvit zaplane ti v kobě
 se nevrátím, — jdi odsud, živ buď šťastně.
 Chci, — chtěl bych vzkaz nějaký svěřit tobě —
 Jak samotén jsem! nemá zem, ni nebe
 nikoho, komu mám co dopovědět
 v hodině smrti, kromě jí a tebe!
 Buď zdráv, Halbane! Ona bude vědět:
 Shod' černý šátek, jestli zejtra ráno, —
 leč, co to je? — slyš!« — V bráně zaklepano.«

»Kdo to?« se vrátňý po třikráte táže;
 několik hlasů »Běda!« v odvět volá.
 Vidět, že nemůž' opřítí se strážé,
 a brána těžkým ranám neodolá.
 Juž tlupa běží dole po ochozu,
 juž u točitých slyšeti je schodů,
 jež na cimbuři vedou, k Wallenrodu,
 a meče řinčí kroků do lomozu.
 Alf stáhnuv těžký řetěz přes podvoje
 vytasil meč; — teď uchopil se číše,
 přistoupil k oknu. — »Stalo se!« děl tiše,
 nalil a vypil. — »Starče, v ruce tvoje!«

A Halban zbled'. Chtěl pokynutím ruky
 vyliti nápoj, vzpřímí se, zas kloní,
 myslí; — vždy blíže za dveřmi zní hluky, —
 ruka mu klesla: »Přišli, — to jsou oni!«

»Rozumíš, starče, co ten lomoz značí?
 máš číši nalitu, — co hledíš plaše?
 Já dopil svoji. — Starče, zde je vaše.«

V pohledu starce zoufání se zračí:
 »Ne, přežiti i tebe musím, synu!
 Chci ještě zůstat, zatlačit tvé rasy
 a žít, — bych mohl slávu tvého činu
 zachovat světu, hlásat na vše časy!
 Obejdu Litvu, města, zámky, chatky,
 kam nedojdu, má píseň dojde letem, —
 bard v bitvách rytířům, a ženy, matky
 ji budou doma zpívati svým dětem;
 budou ji zpívat — a kdys v budoucnosti
 z té písně vstane mstitel našich kostí.« —

Teď na okno Alf padá se slzami
 a dlouho, dlouho k věži hleděl v dáli,
 tak věčně chtěl by zrakem, jenž se kalí,
 se dívat na ten drahý pohled známý.
 Halbana objal, slzí tok se skrádá
 v objetí dlouhém, smrtí posvěceném.
 Juž řinčí řetěz na dveřích a padá,
 vcházejí, Alfa vyzývají jménem:

»Zrádce, tvá hlava pod mečem dnes padne,
lituj svých hříchů, k smrti uchystej se,
zde starci, knězi Řádu, zpovídej se,
očistou duše skončí žití zrádné.«

Alf stál a čekal s vytasenou zbraní,
leč náhle bledne, vrávorá, se sklání;
opřel se k oknu, hrdě hleděl tichem,
pak plášt' a odznak velmisterský chytí,
je vrhá v zem a šlape s tvrdým smíchem:

»Aj, tyto zde jsou hřichy mého žití! —
Jsem hotov umřít: čeho chcete více? —
Z úřadu svého účet mám dát Řádu? —
Hle, — vizte zahubených na tisíce,
v plamenech města, rozvaliny hradů!
Slyšíte vichr? honí sněhu kupy
tam, zbytky vašich vojsk kde mrznou v trupy!
Slyšíte smečky psů výt po údolí? —
ti hryžou se tam vašich o mrtvoly!
To moje dílo! Jak se velkým cením!
Sto hlav stít hydře, — tak jen mečem kynout, —
jak Samson jedním sloupem otřesením
zbořit sál celý a v těch troskách zhynout!«

Rek', pohled' ven a padl bez vědomí.
Ale, než pad', strh' lampu s okna v ráze,
ta oběhnuvši třikrát po podlaze
v sled u čela se Konradova lomí.

V rozlitém oleji se s čoudem plaze
 plamínek tone hloub a kol se točí.
 Pak světlo se jak umírajíc tráslo —
 pak ještě jednou velkým kruhem vzkočí
 a při tom blesku vidět Alfa oči:
 již mhlou se potáhly — a světlo zhaslo.

V těž chvíli slyší kolem věže jdoucí
 vzkřik náhlý, velký, táhlý, srdcervoucí —
 Z cí zavzněl prsou? Snadno domysliť:
 snadno by uhod' každý, kdo by slyšel,
 že prsa, z kterých taký výkřik vyšel,
 již nevydají hlasu v chvíli žádnu:
 v tom hlase ozvalo se celé žití. —
 Tak struny loutny se pod ranou pádnou
 zachví a puknou: v jedno zahlasí —
 a zdá se, počátek že písňě hlásí:
 leč konce nikdo neslech', — ač snad tuší.

Tak píseň má, v níž Aldonin los žije;
 ať na nebesích anděl harmonie
 a citný slouchač dozpívá ji v duši.

O p r a v a.

Str. 31. verš 16. s hora čti:

Kde jsem to? — Zde se o naději slyší

SBORNÍK SVĚTOVÉ POESIE,

vydáváný čtvrtou třídou České Akademie císař. Frant. Josefa pro vědu, slovesnost a umění, vycházeti bude pravidelně vždy každý druhý měsíc ve svazcích nejvýše desítiarchových.

Pro další svazky jsou buď již uchystány neb zamluveny tyto práce:

- Calderon:** Divotvorný magus přel. Josef Král.
Lermontov: Veškeré spisy básnické (o 3 svaz.), přel. Fr. Táborský.
Alfieri: Filip, přel. Bedřich Frida.
Burns: Písně, přel. J. V. Sládek.
Asnyk: Poesie, druhá řada, přel. Fr. Kvapil.
Hugo: Třetí řada básní, přel. Jar. Vrchlický.
Puskin: Větší básně epické, přel. El. Krásnohorská.
Byron: Sardanapal, přel. Frant. Krsek.
Shakespeare: Sen v noci letní, přel. J. V. Sládek.
Goethe: Ifigenie v Tauridě, přel. Lad. Quis.
Coleridge: Básně přel. J. V. Sládek.
Byron: Mazepa, Vězeň Chillonský, Parisina, přel. J. Durdík
Corneille: Cid, přel. Jar. Vrchlický.
Tennyson: Básně epické, přel. Fr. Krsek.
Mistral: Mireio, přel. Zikmund Bouška.
Ibsen: Básně, přel. Karel Kučera.
Milton: Samson Agonistes, přel. J. V. Sládek.
Zmaj Jovanovič: Uvadlé květy, přel. Raušar.
Moore: Irské melodie, přel. Gustav Dörfel
Hamerling: Král Sionský, přel. El. Krásnohorská.
Calderon: Sudí Zalamejský, přel. J. Červenka.
Słowacki: Balladyna přel. Ot. Mokry.
Calderon: Dáma skřítek, přel. J. Vrchlický.
Gribojedov: Hoře z rozumu, přel. Fr. Táborský.
Kolcov: Písně, přel. Lad. Quis.
Słowacki: Menší básně přel. Ot. Mokry.
Skotské ballady, přel. Gustav Dörfel
Králeovič Marko: Srbské národní písně, přel. Dr. K. Holý.
Bourget: Novely veršem, přel. Em. ryt. z Čenkova.
Shakespeare: Král Jindřich, přel. J. V. Sládek.

Bližší zprávy podá tajemník IV. třídy české Akademie Jaroslav Vrchlický v Praze 1672-II.

Sborník Světové poesie.

Číslo I. **L. Ariosto**, *Zuřivý Roland*, přeložil Jaroslav Vrchlický. Zpěv I.—VI.

Číslo II. **A. Mickiewicz**, *Konrad Wallenrod*, přeložil J. V. Sládek.

Číslem III. bude:

Lorda Byrona Sardanapal

přel. Frt. Krsek.